

GLAS RAVNICE

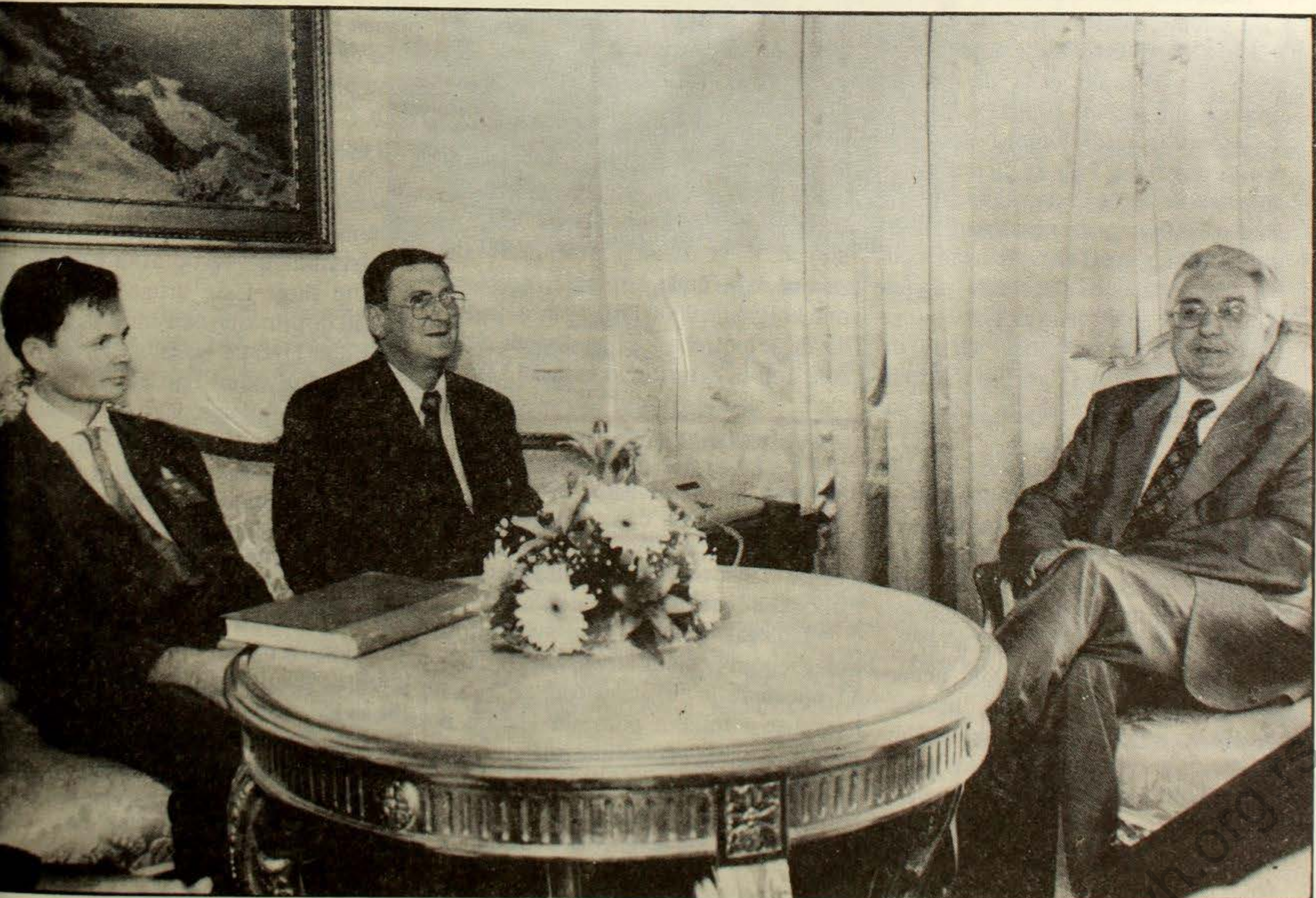
Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 31

Subotica, srpanj 1993.

Cijena: 500.000 din / 2000 HRD

DSHV U POSJETU HRVATSKOJ

ZKN

"Humanitarne akcije":

INVAZIJA STRVINARA

- **Etničko čišćenje u humanitarne svrhe**
- **Hrvati imaju pravo na život, i srpske škole**
- **Uvezeni Srbi okupirali Srbe**
- **"Hrabri Sokolovi" teško se uzdržavaju od ubijanja nejači**

Skupština AP Vojvodine odbila je većinom glasova 22. lipnja raspravljati o statusu Hrvata i o zahtjevu Hrvata za kulturnom autonomijom. Ubrzo nakon toga potrudili su se glasnogovornici ultradesnih snaga pohoditi sjever Bačke i staviti pučanstvu do znanja kako Hrvati uopće i ne postoje u Vojvodini, a "one plaćenike koji se predstavljaju kao Hrvati treba povješati".

Službena vlast ne želi rješavati i naše pitanje, iako priznaje da nije riješeno (Margit Savovoć), valjda iz razloga jer se toplo nada da će nas preko svojih satelita uspjeti već neka-ko otjerati iz naših domova. Zato se i Srpski sokolovi, koji se "jedva dadu obuzdati da se ne svete" ili drugim riječima koji samo što nisu krenuli ubijati građane hrvatske ili mađarske nacionalnosti, od službenih organa unutrašnjih poslova proglašavaju za humanitarnu organizaciju. Očito da za mnoge u Srbiji etničko čišćenje predstavlja humanu akciju patriotske naravi.

Na Vojvodinu je izvršena invazija inozemnih Srba koji na svakom koraku uništavaju civilizacijska i kulturna dostignuća vojvodanskih ravnica. Ljudi poput Siniše Vučinića, uglavnom uvezeni Srbi, čekaju samo na mig "odozgo" kako bi krenuli u akciju "osvete" - ubijanja nedužnih, nenaoružanih građana. Kojih li "hrabrih" junačkih odreda !!? Najgori šljam društva ima nažalost podršku vladajuće partije, a sami i nisu svjesni da postaju samo instrument u rukama vlasti i da će ih odbaciti kao uprljanu

krpu kad za to dode vrijeme. Ovakove psihopate i razne protuve sramote samo srpski rod, a domaćim Srbima je sve teže i sve više moraju šutjeti i ostati prikriveni. Srpska oporba nemučno je gledala Vuka Draškovića iza rešetaka. Ako su mogli uhititi Vuka, prvog čovjeka srpske oporbe, tako mogu sutra svakog drugog koji se usprotivi mazohističkom šovinizmu vladajućih strvinara. Ako Srbi nemaju snage zaštititi Vuka, kakvu zaštitu mogu očekivati onda janjci, koji su u nemilosti velikosrpskih harača.

Milošević je jači no ikada, iako nevjerojatno ipak istinito, upravo sad kad su plaće manje no ikada, kad je inflacija veća no ikada, kad su seljaci više prevareni no ikada, kad su radnici siromašni kao nikada. Pitam se je li moguće da će narod ponovo glasovati za one koji nude korijenje, nego za one koji nude 2000 DEM plaće. Izgleda da je potrebno da se dogodi neki šok, koji bi prouzročio katarzu i time

Vojvodanski Hrvati nadživjet će i ovog puta strvinare ljudskih duša

uklonio svu ovu prljavštinu koja guši oko sebe i zatire sve što je zdravo.

Delegacija DSHV boravila je u službenom posjetu Hrvatskoj tri dana i upoznala je hrvatske čelnike kao i javnost o teškom položaju Hrvata u Srbiji i o sve učestalijim prijetnjama raznih ekstremista, koji slobodno djeluju pod okriljem srpske vlasti. S jedne strane nam se govori u Srbiji da

uživamo sva građanska prava, s druge strane isti ti dopuštaju javne prijetnje Hrvatima. S jedne strane govore o najvišim europskim standardima u oblasti prava manjina, s druge strane Hrvati nemaju niti jedne škole niti jednu minutu emisije na radiju ili te-

Domaći Srbi moraju šutjeti i ostati prikriveni

leviziji na svom jeziku. Već dobro poznat princip dva aršina. Zar je moguće da gospoda ministarka ne zna da su dio građanskih prava i pravo na život (bez obzira kojoj naciji pripada), da su prava manjinskih zajednica (pravo na jezik, škole, novine i sl. na maternjem jeziku) također dio građanskih prava.

Hrvatima u Vojvodini su još 1956. oduzete škole i sve druge institucije koje su doprinosile očuvanju kulture i identiteta Hrvata. Nažalost Hrvati su danas u Vojvodini izloženi i stalnim fizičkim prijetnjama, iako nisu nikom ni pljusk udarili. Hrvati u Vojvodini imaju čistu savjest, nisu išli u osvajački rat, a nisu ustali ni protiv države u kojoj žive, nisu se naoružali, nisu krivi za ovaj rat, nisu glasali za Miloševića, nisu importirali nikakve podstrekače zla. Zato Hrvati mogu biti ponositi i dostojanstveni. Ali i pored te miroljubivosti Hrvati su i čvrsti i neuništivi. Preživjeli smo mi i gora vremena u Bačkoj, Srijemu i Banatu, preživjet ćemo i ovo. Vojvodanski Hrvati nadživjet će i ovog puta strvinare ljudskih duša. ■

Piše: mr. Bela Tonković, predsjednik

KULTURNA AUTONOMIJA - MINIMUM

Kao što je cijeloj javnosti poznato, od 1 - 4. srpnja ove godine delegacija DSHV je posjetila Repu-

bliku Hrvatsku.

Razgovarali smo s visokim državnim dužnosnicima, s predstavnicima Sabora i njegovih organa, s predstavnicima političkih stranaka, te sa zagrebačkim nadbiskupom. Tema razgovora na svim razinama bio je, dakako, naš opstanak, naša budućnost i kako nam Republika Hrvatska u tome može pomoći.

Opstanak Hrvata na istočnom rubu hrvatskoga nacionalnog korpusa bitno ovisi o poštivanju naših ljudskih, građanskih i kolektivnih prava, te o zadovoljavanju pravnog uređenju statusa i samouprave Hrvata u okviru kulturne autonomije. To je minimum što je predviđeno dokumentima KESS-a. To nam SR Jugoslavija **B E Z U V J E T N O** mora na ustavnoj razini osigurati i u praksi ostvarivati. Od toga je ne oslobadaju nikakvi izgovori ni subjektivne ni objektivne naravi.

Od konca svibnja 1991. godine mi ustrajno nastojimo povesti o tome razgovore na saveznoj i republičkoj, a kasnije i na pokrajinskoj i općinskoj razini. Rezultati su poznati:

- ragovori s prof. dr. Grubačem obećavali su napredak, a razgovor s prof. Savović je jasno odrazio "novu politiku nove vlade": glatko odbijanje svih zahtjeva DSHV. To se u posljednje vrijeme osporava, pa bih volio kad bi savezna vlada jasno rekla koje naše zahtjeve ne odbija;

-na republičkoj razini nije došlo do sada ni do kakvih razgovora - usprkos svim našim nastojanjima. Naš službeni zahtjev od 31. svibnja 1991. god. Skupština Republike Srbije do danas nije stavila na dnevni red:

- na pokrajinskoj razini je Skupština AP Vojvodine 22. lipnja 1993. god. glasanjem odbila staviti na dnevni red naš zahtjev za uređenjem kulturne autonomije Hrvata;

- na općinskoj razini smo u Skupštini općine Subotica postavili zahtjev da se u ok-

viru nužnog ažuriranja Statuta općine i hrvatski jezik u općini Subotica uvede kao službeni jezik. Javna rasprava je u tijeku, a crveno-crna koalicija i njezini sateliti su već najavili da će eventualnu takvu odluku osporiti pred Ustavnim sudom. Inače su iste te snage oni faktori koji odbijaju raspravu i naše zahtjeve na svim ostalim gore spomenutim razinama.

Prema svim standardima KESS-a i OUN svaka nacionalna zajednica ima pravo da se nenasilnim putem bori za svoja prava kako na unutrašnjepolitičkoj, tako i na vanjskopolitičkoj sceni. Potpisnici dokumenata KESS-a i OUN koja se odnose na pitanja nacionalnih zajednica prihvatili su i pravo nacionalnih zajednica da uspostave veze i odnose i s glavninom svojega naroda i s matičnom državom. Zato zamjerke, kritike i zlonamjerne komentare na naš posjet Republici Hrvatskoj ne možemo drugačije okarakterizirati osim kao osporavanje naših

tucijama od Ženevske konferencije, preko KESS-a do OUN.

U posljednje vrijeme se govorilo o nekakvom navodnom dogovoru Hrvatske i SR Jugoslavije o preseljenju stanovništva. Činjenice su slijedeće: 30 rujna 1992. potpisan je Sporazum između SR Jugoslavije i Republike Hrvatske u kojem se u 4. točki govori o "stvaranju mogućnosti za dobrovoljno i humano preseljenje stanovništva". Prema izjavi gospodina Dobrice Ćosića, koju mi je dao pred svjedocima radi se o stvaranju mogućnosti za **DOBROVOLJNO** spajanje obitelji, **DOBROVOLJAN** povratak u matičnu republiku bivše SFRJ (misli se prije svega na bivše radnike saveznih organa i sl.), te **DOBROVOLJNOJ** odluci pojedinaca. Isto takvo tumačenje dao nam je i predsjednik Tudman. Svako prisiljavanje će biti progonjeno. **REPUBLIKA HRVATSKA PODUPIRE OSTANAK I OPSTANAK HRVATA NA NAŠIM PODRUČJIMA**. Sve ostalo je podvala i laž.

Mi naše pitanje ne vežemo za pitanje Srba u Hrvatskoj i nismo to nikada ni činili. Pitanje Srba u Hrvatskoj je vrlo kompleksno, jer je jedan mali postotak Srba u Hrvatskoj podigao oružani ustanak protiv Republike Hrvatske. Mnogi političari i mediji u Srbiji i SR Jugoslaviji povezuju naše pitanje i našu sudbinu s pitanjem i sudbinom upravo tih pobunjenih Srba u Hrvatskoj. Mi ne vidimo nikakve paralele između njih i nas. Naši zahtjevi i ciljevi mogu se eventualno usporediti sa zahtjevima i ciljevima Srpske narodne stranke i Srpskog demokratskog foruma. Uostalom,

Srbima u Hrvatskoj su Poveljom i Ustavnim zakonom zagarantirana prava i kulturna autonomija, a s nama se ovdje o tome ne želi ni razgovarati.

Usprkos tomu mi ne odustajemo od naših zahtjeva, nećemo napustiti ni demokratski nenasilni način borbe za ostvarenje naših prava i uvjereni smo da će rješenjem hrvatskog pitanja, kao i pitanja svih nacionalnih zajednica u SR Jugoslaviji, nestati jedan od bitnih razloga zbog kojeg su uvedeni embargo i sankcije.

A nama je do toga vrlo stalo.

Tko odbija rješavanje ovog problema, taj je kriv za sankcije - za naše siromaštvo, glad, zimu i ostale nedaće koje nas snalaze ili će nas još zbog toga pogoditi. ■

Čin potpore: dr. Franjo Tuđman pozdravlja članove delegacije

gore navedenih prava i kao prljave poteze zlonamjernih ljudi.

Na to smo, inače, i računali.

Zakonska zaštita i djelotvorno ostvarenje i ljudskih, građanskih i kolektivnih prava pripadnika jedne nacionalne zajednice je unutrašnjepolitičko pitanje jedne države - dok se ona uspješno i na opće zadovoljstvo ostvaruju. Čim to više nije tako - a kod nas nije tako - ono prestaje biti samo unutrašnjepolitičko pitanje i postaje pitanje kojim se mora baviti i KESS i OUN, a u našem slučaju i Ženevska konferencija i naša matična država, tj. Republika Hrvatska.

U našim nastojanjima oko opstanka i ostvarenja naših prava Republika Hrvatska će nas djelotvorno pomagati na političkoj, diplomatskoj i medijskoj razini u svim insti-

OD BUDIMPEŠTE DO FLENSBURGA

S puta predsjednika Stranke po Europi

• Na XIX. kongresu FUEV-a, DSHV je primljen za pridruženog člana

• U Europi znaju za nas

Taj put, koji je trajao od 10. do 27. svibnja o.g. iskorišćen je za niz susreta s funkcionarima u ministarstvima vanjskih poslova, predstavnicima vlasti i svih važnijih političkih stranaka i organizacija u Budimpešti, Beču, Münchenu, Bonnu i Flensburgu, te za niz predavanja našim ljudima na radu u inozemstvu. Obnovljene su stare, i ustanovljene nove veze sa sredstvima priopćavanja. Vrhunac putovanja je bilo sudjelovanje na XIX. kongresu Federalističke unije europskih nacionalnih grupa (FUEV) koji je održan od 20. do 23. svibnja u Flensburgu.

Cilj putovanja bio je da se otkloni opasnost da hrvatsko pitanje u SRJ bude zamijenjeno pobunom u Hrvatskoj i ratom u BiH. Naše pitanje je još uvijek otvoreno, a u njegovu rješavanju nema još nikakva pomaka.

U Europi svi znaju za nas i što nam se događa. Svi cijene naše demokratsko opredjeljenje i žrtve koje smo podnijeli. Spremni su nam pomoći, ali nam prigovaraju da ne pokazujemo dovoljno odlučnu volju za opstankom. Osobna ustrajnost, organiziranje svih oko DSHV, i odlučno nastupanje na svim razinama u cilju osiguranja našeg opstanka na ovim prostorima i ostvarenje našeg političkog programa je put u budućnost. Svijet je spreman pomoći nam u tome onoliko, koliko smo mi sami spremni za sebe se založiti. Bit će i humanitarne pomoći, samo se moramo organizirati i osigurati poštenu distribuciju. To je veliki posao, pa se ne smije odlagati do jeseni. Može postati kasno.

XIX. kongres FUEV, i prijem DSHV za njegova člana

U petak, 21. svibnja, na Kongresu, jednoglasnom odlukom, DSHV je primljen za pridruženog člana ove organizacije. Što je to FUEV?

Europske narodne grupe surađivale su između dva svjetska rata (1925-1938) u okviru Kongresa nacionalnosti koji su se održavali svake godine. Sjedište Kongresa bilo je u Ženevi. Referatima o principima i o stanju na terenu manjine i narodne grupe su se međusobno informirale i organizirano

se zalagale u Savezu naroda za svoja prava. Izdavali su i svoj časopis u Beču pod nazivom "Nacija i država" (Nation und Staat).

Nakon Drugog svjetskog rata manjine i narodne grupe u Europi dospjele su u sasvim drugu situaciju. Stoga je 1949. u Versaillesu (Versaju) osnovana nova krovna organizacija europskih manjina i narodnih grupa: FUEV. Prema statutu, FUEV je u službi europskih narodnih grupa i ima za cilj "održanje nacionalne osobnosti, jezika, kulture i prava na život europskih narodnih grupa i zalaže se za stvaranje međunarodno priznatog prava narodnih grupa". Unija podržava rad UN i Europskog vijeća za osiguranje ljudskih prava i temeljnih prava na osnovi federalističke izgradnje Europe koja svim manjinama i narodnim grupama treba osigurati njihovu samoupravu i očuvanje njihove vlastitosti. U statutu FUEV-a pojam "narodna grupa" definiran je ovako: "Narodna grupa je narodnosna zajednica koja je označena osobnostima kao što su vlastiti jezik, povijest, kultura ili tradicija. Ona u svojoj vlastitoj domovini ne stvara vlastitu državu, ili živi izvan države vlastitoga naroda".

Djelovanje FUEV-a

FUEV šalje apele, pritužbe i zahtjeve vladama, parlamentima i organima vlasti u slučajevima kada neka narodna grupa moli FUEV za pomoć. Takve dokumente uglavnom formulira predsjedništvo i prihvaća se od strane skupštine delegata. U okviru svoje informativne djelatnosti Unija izdaje svoje glasilo pod nazivom "FUEV - Aktuell" koje izlazi šest puta godišnje, i u kojem se obrađuju aktualni problemi članica, te donose vijesti i priopćenja. U suradnji s jednom bečkom izdavačkom kućom FUEV izdaje od 1961. i časopis "Europa Ethnica" u kojemu se, između ostalog, objavljuju i službena priopćenja i ostali dokumenti FUEV-a.

Kongresi se održavaju, u pravilu, svake godine. Svake druge godine nazivaju se "Kongres nacionalnosti" i održavaju se u suradnji s INTEREG (Međunarodni institut za prava nacionalnosti i regionalizam) i IEV (Mladež europskih narodnih grupa). Osim toga, FUEV organizira i studijska putovanja u područja Europe u kojima žive manji-

ne. Tako je u rujnu 1992. jedna delegacija FUEV-a, na čelu s prof. dr. Carlom Mitendorferom posjetila DSHV.

FUEV djeluje na dvije razine

S jedne strane pokušava se riješiti pojedine aktualne probleme narodnih grupa koje su članice, s druge strane nastoji se uvjeriti europske parlamente i vlade, kao i međudržavne organe da nije moguće razumno planiranje i realizacija buduće Europe bez toga da se uzmu u obzir i narodne grupe i njihovi interesi. Na ovom mjestu želim naglasiti da se FUEV zalaže isključivo za prava narodnih grupa, ne bavi se iredentizmom, niti ga pomaže, i ne zauzima stavove niti donosi sudove u vezi sa općim političkim ili svjetonazorskim pitanjima. Predodžbe FUEV-a o tome po prvi puta su kodificirane u "Principima prava narodnih grupa" koje je izradio i jednoglasno prihvatio 1967. Kongres u Abenra/Apenrade, a doradene su u Ženevi 1985. u suradnji s AIDLICM (Međunarodno udruženje za zaštitu ugroženih jezika i kultura) i s INTEREG.

Od 1989. FUEV ima savjetodavni status pri Europskom vijeću u Strassbourgu. Suradnja s ovom organizacijom i do sada je bila veoma plodonosna, a sada kao pridruženi članovi (za dvije godine nadamo se i punopravni) bit će sigurno još uspješnija, jer ćemo stalno biti u tijeku razvoja događaja u vezi s pitanjima nacionalnih zajednica i njihovih prava.

Bela Tonković

VREMENSKI TJESNAC

U posljednja dva broja Glasa ravnice na trećoj stranici nije se pojavio moj prilog. Mnogi čitatelji su pitali zašto. Jedini razlog je što ih jednostavno nisam stigao napisati. Uredništvu sam zahvalan što se snašlo i drugim vrlo vrijednim tekstovima popunio tu stranicu.

Bela Tonković

Upravni odbori osnovnih škola postavljeni mimo zakona i uputstava Ministarstva za prosvjetu

STAVLJENI PRED SVRŠEN ČIN

• **Skupština općine perfidno zaobidena kod postavljanja spoljnih članova školskih odbora**
 • **Radomir Babin, bivši šef Odjeljenja stručne službe za društvene djelatnosti, zadržao uputstvo Ministarstva prosvjete u ladici**

Subotica - Narodna skupština Republike Srbije 22. srpnja 1992. godine donijela je Zakon o osnovnoj i Zakon o srednjoj školi. U njima je propisano na koji način se sprovodi rukovođenje i upravljanje u školi. U članu 118 Zaona o osnovnoj školi i članu 89 Zakona o srednjoj školi naznačeno je da je školski odbor organ upravljanja školom. U istim članovima kazuje se da osnivač škole imenuje i razrješava školske odbore. Uputstvo Ministarstva prosvjete u svezi imenovanja upravnih odbora, koje je datirano 5. listopada 1992, a do kojeg je Skupština općine Subotica došla tek 18. svibnja 1993. godine glasi: "Molimo da u saradnji sa opštinom pripremite za vladu predlog za imenovanje predsjednika i članova školskog odbora za sve osnovne škole na svom području... Školski odbor sastoji se od istog broja predstavnika škole i predstavnika opštine na čijem području je škola." Također u jednom uputstvu datom u stručnom časopisu za škole stoji sljedeće: "članove školskog odbora iz redova nastavnika, stručnih saradnika i vaspitača predlaže nastavničko veće, a predstavnike osnivača predlaže opština". Ovo famozno uputstvo bilo je poslato iz Ministarstva prosvjete u područnu jedinicu Ministarstva 5. listopada 1993., a područna jedinica iz Sombora prosljedila je (po njihovom iskazu) ovo uputstvo Subotici 16. listopada. Uputstvo je dospjelo, kao što je i red, u odjel stručne službe za društvene djelatnosti, kojoj

pripada i resor školstva, na čijem je čelu tada bio Radomir Babin. Inspektor za školstvo za Sjeverno bački okrug, Dragan Žiža, također je bio upoznat sa ovim uputstvom, ali očito da je netko htio mimoći Skupštinu općine u ovoj proceduri pod svaku cijenu. Po čijem je nalogu tadašnji šef Odjela za društvene djelatnosti stavio taj dokument u ladicu, umjesto da o tome izvijesti člana Izvršnog odbora zaduženog za školstvo, ostaje tajna. Bilo kako bilo, 1. studenog 1992. školski odbori su imenovani bez znanja Skupštine općine, protivno uputstvima Ministarstva prosvjete. Nakon nekih kadrovskih promjena u stručnim službama, otkrila se i ova prijevara. Kasnije se ispostavilo da se slično desilo i u drugim općinama u kojima je pobijedila opozicija. I Ovaj slučaj pokazuje da će još dugo potrajati dok se iz vitalnih službi ne iskorijene poslušnici mafijaško-komunističkih moćnika prerusenih u "dobročudne" socijaliste, te da se zakon i dalje diskriminatorno primjenjuje kao u stara "dobra" vremena.

Ostaje još samo da se vidi hoće li općinske vlasti tražiti reviziju školskih odbora, i ako budu tražili hoće li oni koji su donosili zakone stati u njihovu obranu ili će radije stati u zaštitu svojih pulena, vjernih u svakojakim prijevarama i malverzacijama.

(i.p.)

Nesvakidašnja "svečanost"

SVEČENJE NA "OSVEŠTENJU"

Bajmok - Za sada nepoznati počinitelj, čije ime nije objavljeno od strane Radovana Kneževića, zamjenika načelnika subotičkog MUP-a, fizički je napao Gábora Kudlika, člana IO SO Subotica zaduženog za zbrinjavanje izbjeglica i za odnose sa vjerskim zajednicama, koji je skupa s ostalim predstavnicima općinskih vlasti bio kao uzvanik na osvećenju kamena-temelja za Hram Svetog mučenika Georgija 28. lipnja u Bajmoku kod Subotice.

Incident se dogodio tako što je netko u gužvi, dok su stajali prigodom ovog svečanog čina, udario gospodina Kudlika koji se našao na zemlji. Na sreću, radi se o lakšoj ozljedi. Prema tome, ovo predstavlja krivično djelo

koje se goni po privatnoj tužbi, ali postoje uvjeti da radnici MUP-a podnesu prijavu, jer se ujedno radi i o prekršaju protivu javnog reda.

Na konferenciji za novinstvo, dan nakon incidenta, koju su sazvali gospoda Stanka Kujundžić u ime predstavnika SO Subotica i Općinski ogranak VMDK, čiji je gospodin Kudlik član, kazano je da su tijekom svečanosti općinski funkcionari sve vrijeme od dijela prisutnih bili vrijedani, te da im je priječeno. Za vrijeme svečanosti nekoliko puta je pucano iz pištolja što je još više pojačavalo osjećaj nelagode. Na primjedbu da radnika službe obezbjeđenja nigdje nije bilo, čak niti onda kada se incident dogodio, gospodin Knežević nije od-

govorio nego je napomenuo da ovaj događaj ne ugrožava opću sigurnost građana, kao i to da imaju "početne informacije" vezane za napadača.

Zajednička konstatacija sazivača konferencije je da je ovo sve već unaprijed bilo pripremljeno. U prilog toj tvrdnji istaknuli su da je gospodin Dušan Stipanović, predsjednik lokalnog SPS-a, imao informacije u vezi s događajem koji će uslijediti i da je stoga odredio čovjeka koji će čuvati uzvanike iz Subotice, ali koji u momentu napada nije bio pokraj osoba za koje je bio zadužen da ih "čuva".

Predstavnici Općine izjavili su da žale što se ovo dogodilo na jednoj ovakvoj svečanosti, ali i tvrde da nije bitan napadač, nego onaj koji ga je na to nagovorio.

(z.f.)

Delegacija DSHV kod Margit Savović**ODBIJENA KULTURNA
AUTONOMIJA**

Beograd - Delegacija DSHV u sastavu mr. Bela Tonković, Slavko Kiš, mr. Ivan Poljaković i Josip Golubović posjetila je 15. lipnja o.g. saveznu ministricu za ljudska prava i prava manjina gospođu Margit Savović. Članovi delegacije su izvijestili gospođu ministarku o lošem poštivanju ljudskih i nacionalnih prava Hrvata u SRJ, te je "iz prve ruke" obavijestili o neriješenom statusu hrvatske zajednice u zemlji, o projektu kulturne autonomije, Nacionalnom vijeću i o problemu parlamentarnog zastupništva Hrvata. Gospođi Savović je predat i spisak nestalih Hrvata u Vojvodini, s molbom da se razjasni njihova sudbina.

Savezna ministrica je odbacila sve zahtjeve delegacije DSHV kao zakonski neutemeljene, ali je obećala da će vidjeti što se može učiniti na području zaštite ljudskih prava. Rješenje cjelokupnog problema Hrvata u SRJ ona je vezala za rješenje srpskog pitanja u RH!?

Jesmo li ovakvim izjavama sa najodgovornijih mjesta dovedeni u položaj (vremenskih) talaca?

(g.e.)

**Kontakti DSHV s predstavnicom
grčkog veleposlanstva****SVE PO DOGOVORU**

Subotica - Gospodica Avra Frangoyanni, drugi tajnik grčkog veleposlanstva u Beogradu, posjetila je 6. srpnja DSHV i s čelnicima stranke razgovarala o položaju Hrvata u SRJ, te o općim političkim pitanjima. U razgovoru je gospodica Frangoyanni izjavila da je Grčkoj veoma stalo do mirnog rješenja krize na području bivše Jugoslavije, te da "Grčka sve što radi, radi u dogovoru sa supredsjedateljima Ženevske konferencije".

(g.e.)

**Predsjednik i glasnogovornik Stranke održali konferenciju za novinstvo
nakon povratka iz Hrvatske****ZA NOVO VINO - NOVE MJEŠINE****■ Hrvati u Vojvodini ne mogu biti pandan pobunjenim Srbima u
Hrvatskoj**

Subotica - Tročlana delegacija prava i nacionalne manjine dr. Ljubomir DSHV-a u sastavu: mr. Bela Tonković, Slavko Kiš i mr. Ivan Poljaković odmah po povratku iz prvog službenog posjeta Republici Hrvatskoj (od 1. do 4. srpnja) održala je konferenciju za novinare. Ovom posjetu posvećeno je mnogo pozornosti u domaćim sredstvima priopćavanja, a komentari su bili onakvi na kakve smo i navikli kada su u pitanju režimu odani novinari.

Tijekom boravka u Zagrebu, delegacija se susrela s predsjednikom Republike Hrvatske dr. Franjom Tuđmanom, potpredsjednikom Vlade i ministrom vanjskih poslova dr. Matom Granićem, predsjednikom Zastupničkog doma Sabora dr. Stipom Mesićem, predsjednikom Županijskog doma Sabora Josipom Manolićem, predsjednikom Saborskog odbora za ljudska

U Ministarstvu inozemnih poslova

mirom Antićem, predsjednikom Saborskog pododbora za hrvatske manjine prof. dr. Đurom Vidmarovićem, te nadbiskupom zagrebačkim, kardinalom Franjom Kuharićem. Članovi DSHV-a posjetili su i nekoliko stranaka u Hrvatskoj i to: Hrvatsku demokratsku zajednicu, Hrvatsku seljačku

stranku, Hrvatsku socijalno liberalnu stranku i Hrvatsku narodnu stranku.

Cilj posjeta Hrvatskoj bio je upoznavanje domaćina sa položajem u kojem su se vojvodanski Hrvati našli nakon raspada Jugoslavije. Jedan od ključnih razloga ovom posjetu bio je i neuspjeh pokušaj DSHV-a da kod ministrice za prava nacionalnih manjina i ljudska prava u SRJ gospođe Margit Savović pokrene "s mrtve točke" pitanje položaja Hrvata u SRJ. Kako je gospodin Tonković istaknuo na konferenciji za novinare, gospođa Savović odbijanjem da rješava status Hrvata u SRJ zapravo pokazuje svoju nekompetenciju za položaj na kom se nalazi, a uvjetovanje položaja Hrvata ovdje sa statusom Srba u Hrvatskoj stavlja vojvodanske Hrvate u položaj talaca.

- Mi želimo ovu državu osjećati kao svoju, ali odbijanjem 22. lipnja da

VIJESTI

se u pokrajinskoj Skupštini raspravlja o statusu Hrvata u Vojvodini vlasti su pokazale da o našem problemu nisu spremne razgovarati. - istaknuo je glasnogovornik stranke mr. Ivan Poljaković.

Stoga su gosti iznijeli pred svoje domaćine sve probleme koji su vezani za status, ali i fizički opstanak Hrvata na ovim prostorima. Posebno su tražili razjašnjenje "člana 4" sporazuma kojega su 30. rujna 1992. potpisali Dobrica Ćosić i Franjo Tuđman, a koji se tiče "humanitarnog i dragovoljnog preseljenja naroda". I gospodin Tuđman, kao i gospodin Ćosić, zaniijekao je da se radi o bilo kakvom dogovoru da se područja u Vojvodini i Hrvatskoj etnički očiste od Hrvata i Srba.

- Ekstremisti s obje strane zlorabe taj dogovor, tako da je primjera etničkog čišćenja bilo. - naglasio je Bela Tonković.

Međutim, tema razgovora nisu bili pojedinačni slučajevi progonstava, jer će se njima baviti međunarodni sud, nego budućnost Hrvata u ovim kraje-

vima. Na pitanje kako je vidi, gospodin Tonković je odgovorio:

- Za novo vino potrebne su i nove mješine. Sigurno je da će se naše pi-

vodini ni kulturnu autonomiju ne mogu dobiti.

U vrijeme posjeta u Zagrebu je osnovan Svjetski kongres hrvatske dijaspore, kojim su povezane hrvatske organizacije u cijelom svijetu. Svakako će ovo imati velikog utjecaja na povezivanje Hrvata na gospodarskom, znanstvenom, kulturnom i drugim planovima.

Predsjednicima gornjeg i donjeg doma Sabora Josipu Manoliću i Stipi Mesiću članovi delegacije predložili su da se zakaže petopartitna konferencija na kojoj bi sudjelovali "Beograd, Zagreb, Srbi iz Hrvatske, Hrvati iz Srbije i Ženeva" sa namjerom normalizacije odnosa

među narodima koji žive u dvije države, što su hrvatski domaćini prihvatili. Kako saznajemo, DSHV o ovome kani obavijestiti predsjednika Komisije za nacionalne manjine pri Konferenciji o Jugoslaviji gospodina Ahrensa, te vlasti u Beogradu.

(z.r.)

U kabinetu gospodina Mesića

tanje morati riješiti kad tad.

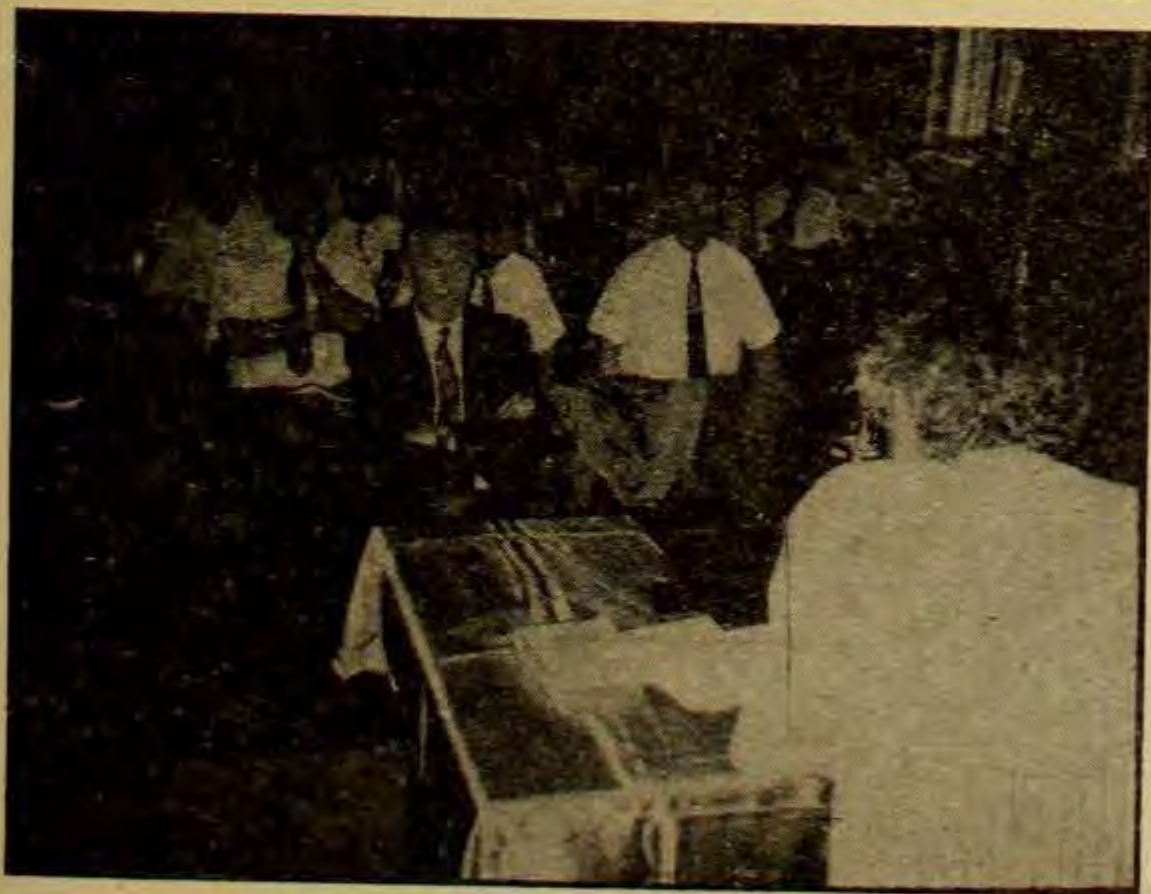
Zamoljen da prokomentira da li bi Hrvati bili zadovoljni statusom koji imaju Srbi u Hrvatskoj, gospodin Tonković je rekao da se ovdašnji Hrvati ne mogu stavljati kao pandan dijelu pobunjenih Srba protiv države u kojoj žive. Dok se za Srbe u Hrvatskoj traži da imaju vlastitu državu, Hrvati u Voj-

U Baji po treći puta za redom održani "Bajski razgovori - Bunjevci danas"

OJAČATI SURADNJU

Potrebno povezivanje svih "autohtonih Hrvata"

Baja - Na ovogodišnjim "razgovorima" koji su trajali dva dana, 12. i 13. lipnja, centralna tema bila je položaj Hrvata - Bunjevaca

Sa "Bajskih razgovora"

danas. Tako su sudionici u samokritičnom tonu konstatirali da se u proteklih godinu dana učinilo veoma malo što se tiče međusobne suradnje Bunjevaca s dvije strane granice. Kao jedan od glavnih za-

dataka za naredni period naglašeno je da je potrebno povezivanje svih "autohtonih Hrvata" koji žive van granica matične domovine i organizacija skupa na kom bi se našli, te o svojim problemima, iskustvima i prijedlozima razgovarali.

Na ovogodišnjim "Bajskim razgovorima" koji su bili poluzatvorenog tipa kao gosti sudjelovali su Josip Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, Antun Mujić, predsjednik Bajske katoličke bunjevačke čitaonice, Lazar Ivan Krmpotić, predsjednik Instituta "Ivan Antunović" iz Subotice, mr. Bela Tonković, predsjednik DSHV, dr. Stjepan Šešelj, predsjednik Društva književnika Hrvatske, Bela Ivković, predsjednik "Bunjevačkog kola" iz Subotice, Mata Matarić, predstavnik KUD "Vladimir Nazor" iz Sombora, te u ime veleposlanstava Republike Hrvatske u Mađarskoj Naco Zelić i Tomislav Vuković.

Prvog dana "razgovora", točnije navečer, izveden je dramski komad "Rastatkinja" Antuna Karagića, bunjevačkog spisatelja rodom iz Gare u izvedbi Hrvatskog kazališta iz Pečuha. Drugoga dana, po običaju, na svetoga Antuna, održana je svečana misa u Franjevačkoj crkvi.

Zajednička konstatacija sviju koji su bili pozvani je da je suradnja nedovoljna i da bi je trebalo ojačati.

(z.r.)

Prepis iz Dnevnika: Baranja, 25. ožujka 1992.

UZBUNA

- Talijani su urlajući "mamma mia" bježali u sklonište
- Nebo je gorjelo, zidovi se tresli, a crijepovi poskakivali
- Vodnik je upao u septičku jamu duboku tri metra

Preksinoć, a napose sinoć, tresla se cijela Baranja. Mislio sam da će od trešnje poispadati prozorska stakla. preksinoć je uglavnom bio tenkovski i minobacački duel. Počeo je s prvim sumrakom, onako sporadično: ja tebi - ti meni, no brzo se zahuktalo. Popeli smo se na ravni krov škole, nas nekolicina, i gledali. Sijevalo je na sve strane. Reski pucnjevi su se smjenjivali s potmulim detonacijama duladi. Kažu da je Jagodnjak izvukao deblji kraj. Dobila je i Darda, a u Manastiru, kako kažu stručnjaci, tenkovskom granatom pogodili sporednu zgradu vojarnje. Jedino je malo maglovito odakle je granata doletjela i čiji tenk je pogodio baš tu malu zgradu, odmah uz put za Dardu, od toliko većih i vitalnijih. Kažu da su mirovnjaci, osobito Talijani, urlajući "mamma mia" kao zečevi bježali u sklonište. Puno kasnije saznao sam da je tu zgradu pogodio navodno pijani nišandžija, koji mjesto ka Valpovu, okrenu cijev ka Manastiru. Naime, s hrvatskih položaja bi malo teže bilo dobaciti granatu na jugoistočni dio Belog Manastira.

Sišao sam s krova i mirno legao i zaspao. Pajtaši kažu da je pucnjava prestala oko 23 sata.

Sinoć je bio žestoki okršaj. Počelo je po običaju, oko sedam i pol, polako, kao po dogovoru: ja tebi - ti meni. Ubrzo se pretvorilo u sam pakao. Doslavce, tresla se cijela Baranja. Sve teško naoružanje bilo je u punom pogonu. Nebo je gorjelo, zidovi se tresli, a crijepovi poskakivali na krovovima. Upravo sam legao spavati i sigurno bih zaspao da nismo dobili uzbunu. Niti sam hitao, niti se plašio. Vjerojatno je to posljedica ubedenja da mene zrno neće, a i navikao sam na pucnjavu i opasnost. Sama uzbuna je ličila na komediju kao da joj je Chaplin otac. Dode poručnik i kaže:

- Momci, idemo na položaj. (položaj je bio jarak ispred škole)

Opsovah topnike i upitah poručnika kad će im nestati municija.

- Dobili su danas popunu i pojačanje, pa ne znam. - odgovori ovaj.

Polako sam se počeo oblačiti. Bilo je već oko 22 sata. Dok se poručnik užurbano muvao po spavaoni, valjda ni sam ne znajući što poduzeti, kako bi od ovih nezainteresiranih vojnika napravio jurišnike, jedan mehaničar mirno sjedi na stolici. Oružje mu na dohvat ruke, vjetrovka na podu, a hlače raskopčane.

- Šta ti čekaš? - prodere se.

- Da WC bude oslobođen. - hladno odgovori prozvani - Bolje tu, nego da serm na položaju. - mirno i bez salutaranja završi dijalog.

Mi, ostali se grohotom nasmijamo, jer je jedan na prošloj uzbuni zalegao na "minu iznenađenja" te je pol dana proveo na čišćenju vjetrovke. Poručnik, kao lansiran, izlete iz spavaone, koju su još zvali "dom staraca" jer su tu bili četrdesetogodišnjaci u prosjeku. Kad sam se obukao, uzeš ćebe, šmajser i dodatnu municiju pa polako na položaj. Nadoh mjesto u jarku. Prvo sam ga dobro pregledao baterijskom lampom. Kad sam se uvjerio da nema "mina", prostro sam ćebe, legao i zadrijemao. Kroz polusan sam čuo vojničke šale, ali i usplahirena došaptavanja ovih sa slabijim živicima.

Na drugoj strani, kod kuhara, koji su također dobili uzbunu, bila je prava komedija. Skupili su se pod krov nedovršene gimnastičke dvorane, koja je služila kao kuhinja, poput pilića za ljetnjeg pljuska. Pod punom su ratnom spremom. Nervozno pale cigarete i škljocaju zatvaračima, ubacujući i izbacujući metak iz cijevi. Prava sreća što nitko nije stradao. U to dolazi njihov glavni starješina, poručnik pijandura, koji je uglavnom uvijek bio

pijaniji od svog podređenog vodnika koji će biti glavni akter komike.

- Zbor! - prodera se pijano - Gasi cigare da nas ustaše ne vide!

Pri tome je zaboravio da sve vrijeme drži uključenu baterijsku lampu. Momci nevoljko pogase cigarete i osokoljeni "neustrašivim" nastupom njihovog pretpostavljenog, svrstaju se u kolonu i krenu put položaja. Voda s uključenom baterijskom lampom naprijed, kuhari s ugašenim pikavcima za njim, a vodnik na začelju. U to, kao munja, bljesne svjetlo na noćnom nebu. Bila je to raketa za osvjetljavanje terena koja uz pomoć padobrana polako silazi. Najprisebniji, i za čudo, uvijek trijezan Maslić, otvara rafal prema raketi, misleći da je minobacački projektil, ne bi li ga nekako skrenuo s putanje, uz povik: "bež'te, izgibosmo!" Da je to stvarno bio projektil i da je pao među kamione koji su, ne znam po čijem nalogu, bili postrojeni kao na parkingu cijeli bi Čeminac otišao u zrak. Dva vodnika se, kao u bazen, glavčki bace u jarak koji je tu negdje oko metar i pol dubok, a stražari oko kamiona baciše se pod kamione! Svjetlost je lebdjela minutu, možda i više, sagorjela i ugasila se. Uzdah olakšanja proprati gašenje rakete. Vodnici, psujući ustaše i pljuckajući suhu travu i zemlju, ustanu iz jarka i pokušavajući dovesti uniformu u red, povrate dostojanstvo. Stražari su tek sada shvatili kakvu su zaštitu imali pod kamionima punim granata. Poslije sveopćeg olakšanja i kuhari krenuše na položaj. Put ih je vodio pokraj tri prelivene sptične jame, od kojih je jedna bila potpuno otvorena, druga djelomice, a treća poklopljena. Do sada to nikoga nije uzbuđivalo. Priča mi jedan kuhar danas:

- Vodnik ide korak iza mene i samo nestade. Tek nakon dva koraka shvatio sam da ga nema i da sam čuo

O S V R T I

nešto kao "buć". Kad sam se okrenuo, video sam pri svetlu baterije pola ruke i raširene prste kako vire, činilo mi se kao iz zemlje. Kao u filmovima strave. Pozovem ostale, te ga ščepasmo za ruke kako bismo ga izvukli. Momački su ga potegnuli, na što nesretnik bukvalno zaarlauče iz jame, kao prokleta duša iz pakla. Kako je bio pod punom ratnom spremom, puška se preprečila preko jame i zadržala ga od daljeg propadanja. No, torba s rezervnim okvirima municije se uglavila između zida i gvođenog stepenika. Na njegovu nesreću, torbu nije prebacio preko ramena, već je nehajno okačio o vrat, tako da se pri povlačenju za ruku kajiš zategao oko vrata. Posle izvesnog vremena jauka, psovki i njegove prisebnosti da oslobodi torbu, izvukoše ga. Oko njega se širio nenasnosan smrad. Do kolena je upao u septičku jamu

koja je inače duboka, kako kažu, barem tri metra, od kojih barem metar i po ima taloga. Da mu se puška nije isprečila, dobro bi se "okupao". Umesto da se odmah oslobodi odeće, šljapajući krene ka starešinskoj spavaoni. Tamo se skinuo. Kad je u žurbi hteo namestiti naočari, ubo se prstom u oko. Naime, u celoj toj frki ispalo mu je staklo iz okvira, koje je sutradan nađeno, začudo čitavo. Prvi koji su (upravo počinje Dnevnik TVNS i spikerica na mađarskom jeziku kaže da su Hrvati sinoć tukli Jagodnjak, Manastir, Darču i Bilje, a Armija nije odgovorila. Psovke i smijeh prolome se spavaonom) stigli u hol uz sočne vojničke psovke, pitali se ko se to usro od straha kad toliko smrdi. Tek kako su starešine psovale kad su u njihovoj spavaoni pronašli vinovnika užasnog smrada.

Danas sam pitao vodnika, inače smo dobri prijatelji, (nije "veliki" vojnik) kako se dogodilo da je kao minobacačka mina uleteo u septičku čiji je otvor otprilike 60 x 60 cm. Kaže on da je od poklopca koji je bio tik pored otvora, mislio da je rupa i onako mangupski po strance s obe noge, misleći da preskače rupu, preskočio poklopac. Oko mu se još crveni, a ine smrdi toliko. Celo jutro se ribao u veceu. Danas smo opet dobili uzbunu oko pola dva posle podne. Upravo sam se vratio iz Uglješa i bio gladan. Vojska se počelo spremati, a ja tanjir, pa zgrabio kutlačom paprikaš iz manjerke, te u sobu da ručam. Kad me "mali" poručnik video, samo je odmahnuo rukom i otišao da "uzbunjuje" ostale.

Prolaznik

Piše: Vojislav Sekelj

OD AZEMA DO VUKA

• "Banket u Blitvi"

- "Glupost je svemirska sila, ona je jedina koja postoji pod zvijezdama, ona ih pokreće i zato priroda nema i ne može imati nikakvog plana."
- Kartu za besmisleno putovanje ponovo će platiti običan čovjek
- Staviti će nas pod zvono i na taj način prepustiti laganom vegetiranju i tihoj oksidaciji

Ovih dana navršila se stogodišnjica rođenja Miroslava Krleže. Tim povodom nešto učestalije i kritičnije iščitavam Krležu. Vraćam se u svom bljutavom nemiru i odvratnoj nemoći Krleži kao onoj duhovnoj konstanti našeg bitisanja (živinarenja) koji je poput preciznog seizmografa dijagnostificirao ovaj prostor frazom pijane balkanske krčme. Dugi niz godina sentencu o balkanskoj krčmi doživljavao sam tek na razini literature, na razini obične fraze. Pogrešno! Tragično pogrešno. Danas shvaćam, mada mi je to daleko teže reći, napisati što zapravo shvaćam i osjećam, ali znam da to

nije bila fraza nego njegovo gorko i sadržajno osjećanje našega bila, naše zbilje. Krleži danas iz ove besperspektive možemo oponirati i doviknuti: niste u pravu, jer u svakoj krčmi, pa zvala se ona i balkanska ima nekog reda, nekog zakona i osjećanja dostojanstva, postoji neki pijani smisao istine, šašav, glup i lud, ali ipak smislen. A ovo ovdje je bez reda, nema ovdje ni prirodne ni ljudske gluposti. Postoji samo idiotsko osjećanje nemoći, sveobuhvatna mržnja i gadost, duhovna i intelektualna, pa i fizička atrofiranost. Zakržljaloš koja poput karcinoma sve

što je zdravo guta, ždere i melje čovjeka u moralnu nakazu.

Zaspala savjest

Tako danas doživljavam sebe kao čovjeka punog čireva ispunjenog gnojnicama trule i zaspale savjesti. Savjesti koja hrče i spava poput šuplje stijene. I ne znam da li to čitam njegov "Banket u Blitvi", ili sam i sam sudionik na ovom krvavom balu vampira. Je li to san ili java? A bez lažne skromnosti mogu napisati da sam bio jedan od malobrojnih Subotičana koji se sa Krležom dopisivao. Da sam imao čast i

zadovoljstvo posjetiti ga u njegovom "Jugoslavenskom leksikografskom zavedu". Radovao sam se svakom pismu koje sam od njega dobio. Sad ništa - rezignacija. Određujem se između tog i ovog vremena - bezuspješno.

Sve je sivo i gadljivo ljepljivo. Prevladava tek osjećaj da smo poslije dugog krvavog i mučnog ratovanja stigli na početak puta i da će kartu za to besmisleno putovanje ponovno i tko zna po koji puta u povijesti platiti mali, običan čovjek. Platiti, čime i kako? Čovjek od krvi i mesa koji je u ovom momentu spreman odreći se imena, vjere, nacije, ponosa i dostojanstva samo da bi našao mir, mir u sobi, u ulici, u gradu. Ali mira nema. Jer, na potezu od prve javne najave hapšenja Azema Vllasija do dobrih želja gospodi Mitterrand, uz preporuku da pozdravi muža krug se krvavo zatvorio. Kvadraturu kruga naše svakidašnjice ne možemo riješiti ni na razini korice kruha jer na tisuće običnih slugana režima preko moćnih mas-medija naći će uvijek, ako ne ni dovoljan ni nužni

razlog, a ono u svakom slučaju za njih valjan razlog da vas ubijede ako nacrtate krug da to što je za cijeli svijet krug u stvari je za njih kvadrat. I tu ne samo da prestaje razum, nego i zamire svaki DIJALOG. A da bi uvidjeli da su oni na koncu konca u pravu potrebno je postati i biti član režimske partije. I tako ispada, po njima, da je ipak problem u nama, u našem pogrešnom političkom, moralnom, ideološkom i svakom drugom opredjeljenju. I tako danas još samo budale i notorni alkoholičari vjeruju u činjenice; još jedino oni pokušavaju sačuvati dignitet zdrave pameti. A pismo Vuka Draškovića da će štrajkati glađu do smrti udara u glavu poput malja. Imamo li onda pravo na šutnju ili na riječ pitanje je ljudskog ponosa?

Ekološki odstrijel

Opredjeljujem se za pisanje iz banalnog razloga da bi neka buduća generacija eventualno mogla sadržajnije i ponosnije šutjeti o nama. Pročitavši želju gospode Mirjane Marković da želi pobjeći među Eskime, postalo mi je jasno da ja, običan mali smrtnik, sa građanskim pravom na gladovanje nemam potrebu ni volju da bilo gdje bježim, ali istine radi ni neku obašku želju da ostanem. Nije u pitanju savjest, nadam se ni kod mene, ni kod gospode, nego objektivna procjena svoga mjesta i uloge u ovoj pravnoj državi. A također mi nije jasno da pomenuta gospoda u slučaju konačnog opredjeljenja neće pobjeći na Sjeverni pol, nego će elegantno i ljudski otpelati u neke ljepše i toplije krajeve gdje će na miru pisati svoje dnevnik, ostavivši nas živjeti ovdje bez svijesti i savjesti, podijeljene na proste činioce. Konačno, to je postalo jasno i vaskolikom populusu. Svijet se opredijelio za totalnu izolaci-

umrijeti kao ljudi. Uskoro će organizirati turističke grupe da u blindiranim air-condition autobusima obilaze ove krajeve gdje ćemo biti izlagani kao rijetke zvijeri. Neće biti ovo balkanska pijana krčma, nego balkanski zoo-vrt gdje će iz humanitarnih razloga organizirati lov na jelene. Davno smo taj film gledali, ali da ćemo ga doživjeti nismo ni sanjali. Jedna takva epp-poruka u vidu priopćenja od strane jedne stranke, za koju načelnik ovdašnjeg MUP-a kaže da je humanitarna organizacija, upućena je javnosti u kojoj se traži smrt za gospodina Agostona i gospodina Tonkovića, a najavljuje i sei odstrijel iz čisto ekoloških razloga i ostalih režimu nepoćudnih spodoba. Uz roman Miroslava Krleža "Banket u Blitvi" čitam ovih dana i priopćenje nekog ministarstva za ljudska prava i manjine, izdato povodom posjeta delegacije DSHV-a predsjedniku Hrvatske. Iz tog pamfletski sročnog priopćenja na razini žutog tiska, jedino što je razumu dokučivo jest da smo

svi mi volovi, te da nam pamet radi na pogon SPS gasa. NH 3. Počeo sam s Krležom. Osjećam da je tekst napisan u ispovjednom tonu, no tu pomoći nema, te za utjehu prisjećam se prvog susreta i prvih njegovih rečenica, daleke 1973. koje glase: "Uostalom, neka Vas to, mladi Sekelju, ne straši. Svi Subotičani su kod mene dolazili obezglavljeni." U tom trenutku to mi se činilo duhovitim, danas razmišljam o Vuku Draškoviću, o načinu kako razmišljati kada nas je ova država sve obezglavila. Uostalom, Krleža nije bio u pravu, dovikujem sebi više iz oćaja, nego iz ubjeđenja, jer ako je glupost svjetska sila i pojava, nije svjetska neman. Ona je ravnodušna na ljudsku glupost, a mržnja je posvud oko nas. Mi više ni mržnju mrziti ne možemo, nas danas uće, iz dana u dan, iz sata u sat, kako se ona gaji, njeguje i razmnožava, a sve to radi toga da bi netko imao želju pobjeći

daleko od nas, od sebe.

Poručite Slobi

ju, stavit će nas pod zvono i na taj način prepustiti laganoim vegetiranju i tihoj oksidaciji. Neće nam dozvoliti ni

Od ovog broja donosit ćemo u ovoj rubrici primjere raznih autonomija manjinskih zajednica u Europi

ZAŠTITA MANJINA

Zaštita manjina u današnjem svijetu je veoma aktualno i složeno pitanje, te mu se stoga posvećuje nedvojbeno velika pozornost. Sve demokratske države svijeta brinu o reguliranju i usklađivanju prava manjina koje su često diskriminirane u odnosu na prava koja ima većinski narod. Odras demokracije jedne zemlje ogleda se i u njenom pristupu manjinskom pitanju. Zašto je pravim demokracijama toliko stalo do toga da u okviru svoje države potpomazu i njeguju svoju manjinu? Odgovor na ovo pitanje je veoma jednostavan. Naime, manjinski narod kao društvena i politička realnost svake višenacionalne države je stalni, prisutni i nezaobilazni politički činilac u društvenom životu i zbivanjima.

Gotovo da ne postoji država u svijetu koja može tvrditi za sebe da je nacionalno homogena. Međutim, malo ih je koje se ne susreću s manjinskim problemom unutar poretka, što se često reflektira i u međudržavnim odnosima.

Sa gledišta unutarnjeg poretka, sukob države i manjina se može pojaviti u dvojakom vidu. I to:

- razni vidovi ugnjetavanja, pokušaji asimilacije od strane države

- i drugi, mnogo kompleksniji problem jest kada su manjine upotrijebljene kao instrument matične države u cilju ostvarivanja hegemonističke politike pod plaštom zaštite tih istih manjina (slučaj njemačke nacionalne manjine u Čehoslovačkoj, Jugoslaviji prije izbijanja Drugog svjetskog rata).

Ravnopravno uključivanje manjinskog dijela stanovništva u sve političke i ekonomske tokove društva predstavlja ujedno i najbezbolniji način premošćivanja i ublažavanje nesuglasica između dominantnog i nedominantnog naroda, tj. između većine i manjine.

Manjine posredno utječu na međunarodne odnose putem svog utjecaja na neki drugi subjekt međunarodnih odnosa, uglavnom na državu u kojoj žive, ali na matičnu državu i na međunarodne organizacije.

Što su zapravo manjine i kako ih možemo razlikovati?

Temelj razlikovanja među ljudima može biti različita boja njihove kože, rasa, različiti spol, dob, vjerska pripadnost... Po-

stoji mišljenje po kojem su manjine nedominantne grupe koje se razlikuju od grupe koja ima dominantnu vlast, a koje žele očuvati svoje jezične, vjerske i druge karakteristike. Najpoznatiji primjer koji može ilustrirati ovu tezu su Crnci u Južnoafričkoj Republici, koji i unatoč tomu što ih brojčano ima znatno više, imaju status sličan onome koji imaju obične manjine.

Manjine mogu biti rasne, nacionalne, etničke, jezične i vjerske i kao takve se spominju i u međunarodnim instrumentima. Jedinствена definicija pojma manjina u međunarodnom pravu ne postoji, a kao najkorektnija navodi se ona data u čl. 27 Pakta o građanskim i političkim pravima koja glasi: "U državama gdje postoje etničke, vjerske ili jezične manjine ne smije se osobama koje pripadaju takvim manjinama uskratiti pravo da zajedno sa ostalim članovima svoje skupine imaju svoj vlastiti kulturni život, da ispovijedaju i održavaju svoju vlastitu vjeru, ili da se služe svojim vlastitim jezikom".

Pitanje zaštite manjina javlja se u Zapadnoj Europi istodobno kada i nacionalno pitanje, tj. u procesu stvaranja modernih građanskih država. Zaštita manjina u međunarodnim ugovorima pojavljuje se prvi puta u odredbama Vestfalskog mira 1648. kao zaštita vjerskih manjina. Odredbe Bečkog kongresa dale su zaštitu, osim vjerskim, i religijskim i etničkim manjinama. U XIX. stoljeću problem zaštite manjina često je reguliran u ugovorima između Turske i nekih europskih država. Balkanske države (Srbija, Bugarska) nakon oslobođenja od Turske bile su obvezane na zaštitu vjerskih manjina odredbama Bečkog kongresa iz 1848. Usporedbe radi, u Otomanskom carstvu postojao je jedan poseban, tzv. "milet" sistem zaštite manjina. Vjerska sloboda je bila garantirana za manjine diljem Carstva. Od kraja XV. stoljeća pa do 1920. godine, svaka vjerska zajednica (Milet) u Carstvu uživala je široku autonomiju u pogledu građanskih i vjerskih pitanja. Milet su imali pravo kontrolirati obrazovanje, knjige rođenih, vjenčanih i umrlih, oporuke. Svaki Milet je imao pravo prikupljati porez od svojih članova za svoje potrebe. Iz naše, današnje perspektive, Turska je bila demokratska država od koje bi se štošta moglo naučiti.

Manjinska prava - danas sve potrebija

Dalekosežnu zaštitu manjine su po prvi puta dobile u ugovorima zaključenim nakon Prvog svjetskog rata. Za nadzor izvršavanja i poštovanja tih ugovora bila je zadužena Liga naroda. Tadašnja Kraljevina SHS je također sklopila jedan ugovor sa Silama pobjednicama. Obveze koje su tada preuzete odnosile su se na zaštitu manjina, garantiranje poštivanja odredbi ugovora koje se odnose na manjine i donošenje zakona sukladno s tim; zaštitu života i slobode za državljane bez obzira na nacionalnost, jezik, rasu ili vjeru. Isto se tako obvezala na jednakost ispred zakona i jednaka građanska i politička prava bez ikakve razlike za sve građane. Svim manjinama je bila zagantirana mogućnost osnivanja i održavanja o vlastitu trošku dobrotvornih, vjerskih i socijalnih ustanova, škola i drugih obrazovnih ustanova, kao i pravo da se služe svojim jezikom. Država je također garantirala otvaranje škola na jezicima manjina, o svom trošku u gradovima i mjestima gdje je za tim postojala potreba, koja se utvrđivala na osnovu broja pripadnika manjine.

Nakon Drugog svjetskog rata javila se opće prihvaćena ideja da se osnuje jedna međunarodna organizacija koja bi sustavno štitila ljudska prava, a samim tim i prava manjina. Takva organizacija, smatralo se, bila bi jedna od garancija mira. Dokumenti doneseni tijekom Drugog svjetskog rata i ta iskazana želja doveli su do osnivanja Ujedinjenih naroda. U okviru UN je kasnije osnovana i posebna komisija koja se isključivo bavi pravima manjina. Njen zadatak je zaštita manjina i sprečavanje svake vrste diskriminacije. Aktivnost Ujedinjenih naroda usmjerena na zaštitu manjina danas je osobito aktualna, s obzirom na krizu u kojoj se nalazi cijeli svijet, a napose zemlje bivšeg Istočnog bloka, a kriza u dijelovima bivše Jugoslavije je trenutno bez premca u pogledu kršenja ljudskih prava i prava manjina. O pitanjima prava manjina danas se raspravlja, osim u već navedenim organizacijama, i u okviru Konferencije o europskoj sigurnosti i suradnji (KESS), Vijeća Europe, a i mnoge neeuropske organizacije imaju na dnevnom redu to pitanje.

Nastavak u sljedećem broju

Ivo Škrabalo, predsjednik HSLS

VOJVODINA TAMPON ZONA

- **Bolje je zapaliti jednu svijeću, nego proklinjati mrak**
- **Hrvatska i Srbija nemaju međusobnu granicu**
- **Hrvati u Vojvodini nisu nomadskog mentaliteta**

Gospodin Škrabalo rođen je u Somboru 1934. godine, a u Zagrebu je od 1952. kada je došao na studij. Majka mu je Bunjevka, iz obitelji Vidaković-Kajtin iz Lemeša, a otac Dalmatinac, rodnom s Pelješca. Gospodin Škrabalo je magistar međunarodnog prava, te diplomirani kazališni režiser. U životu se najviše bavio snimanjem i filmskom distribucijom. Napisao je i knjigu o povijesti hrvatske kinematografije - "Između publike i države".

Trenutačno je profesor na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu. Bio je u grupi koja je u godini promjena (1989.) osnovala HSLS (Hrvatska socijalno-liberalna stranka). Nakon prvih izbora obavljao je dužnost pomoćnika ministra kulture i prosvjete, a nakon prošlogodišnjih izbora postao je članom Sabora RH, te članom Odbora za vanjsku politiku. Novinarstvo mu je bila i ostala skrivena ljubav.

Glas ravnice: Od Vašeg posljednjeg posjeta Vojvodini mnoge su se stvari promijenile. Kako ocjenjujete protekli period i trenutačno stanje u Vojvodini?

Ivo Škrabalo: Dodiruješ jednu bolnu točku u mom životu, jer, doista, posljednji puta sam u Somboru i Lemešu bio na Svi svete 1990. Poslije više nismo dolazili. Već je mirisalo na rat, ali ga još nije bilo. Fala Bogu, ima dobrih ljudi koji se brinu za grob naših roditelja, koji odnesu cvijeće i zapale svijeću. Međutim, osjećaj za zavičaj ostane u čovjeku zauvijek: čak i kad se granice povlače, kada se situacije mijenjaju, kad se režimi promijene. I stoga, meni nema ništa ljepše od vojvodanske ravnice, a na rubu tamo neki deram da se vidi i neki jablanovi.

Nedostaje mi odlazak tamo. Situacija se promijenila. Često sam znao govoriti da sam rođen u Somboru, u jednom srednjoeuropskom gradu koji je sada promijenio vanjsku fizionomiju. Morat ću sačekati da se stvari primire, da se stvori nekakvo europsko rješenje za ovu balkansku krizu da bih opet došao tamo, u svoj zavičaj i tražio okom taj deram na horizontu.

Glas ravnice: Nedavno ste u intervjuu "Nedjeljnoj Dalmaciji" izjavili da biste voljeli da je Vojvodina jedan poseban entitet. Mislite li da za to postoje realna osnova, ili bar minimalni izgledi?

Ivo Škrabalo: Za sada, kako se čini, slabi su izgledi da se realno postigne to, jer međunarodna zajednica robuje nekakvim dosadašnjim cjelinama, ne shvaćajući kako je Vojvodina doista jedan zaseban civilizacijski entitet u odnosu i na Srbiju, i na Hrvatsku i na Mađarsku. Čini mi se da je dobru ideju dao Nenad Čanak s kojim sam bio u Londonu, prošle godine, za vrijeme konferencije o bivšoj Jugoslaviji. Gospodin Čanak se zalaže za Vojvodinu kao poseban entitet i rekao je da Hrvatska i Srbija nemaju međusobnu granicu, jer se dodiruju preko Vojvodine. Da bi Vojvodina postala samostalni entitet gdje bi ravnopravno živjeli svi narodi koji tamo žive ne bi bilo mogućnosti fizičkoga sudara između Srbije i Hrvatske. To zvuči idealno, ali svakako i irealno. Mislim da je europska civilizacija bazirana na tomu da svatko treba imati svoj identitet, a da svi mogu tolerantno živjeti skupa. U tom smislu, Vojvodina, kao jedna izdvojena regija bi bila možda jedan, kako bih rekao, uzorni entitet

koji bi bio između Srbije, Mađarske i Hrvatske, a gdje bi živjeli i Mađari i Srbi i Slovaci i Rusini i Hrvati i svi ostali koji tamo odvajkada žive. Možda bi ona mogla biti zametkom jedne europske regije, pa makar formalno državopravno bila u sastavu Srbije, ali sa širokom regionalnom autonomijom.

Glas ravnice: Mislite li da je problem Hrvata u Vojvodini dovoljno poznat hrvatskoj javnosti?

Ivo Škrabalo: Nije. Nije, na žalost, jer mnogi Hrvati, opsjednuti vlastitim problemima koji su im nametnuti, ni ne znaju zapravo koliko ima Hrvata u Vojvodini, kakva je njihova sudba, kako im se strmoglaviljuje broj u demografskom smislu. Svjedoci smo ovome posljednjem i kroz popise svakih deset godina. Hrvatska javnost nedovoljno zna na kakve sve probleme nailaze Hrvati u Vojvodini. Ne zna da oni nisu selilačkog, nomadskog karaktera, nego da su itekako korijenima povezani za onu zemlju na kojoj žive i da oni sebe ne vide bez te zemlje. Imaju osjećaj da su oni i ta zemlja sudbinski povezani. Granice su se mijenjale, kao i države, ali to je bila njihova zemlja gdje su sačuvali svoj bunjevačko-hrvatski-katolički identitet. Spominjem sve tri odrednice, jer one nekako podjednako koegzistiraju u svijesti svakoga od tih mojih sunarodnjaka iz mog zavičaja.

Prava jednaka za sve

Glas ravnice: Mislite li da Hrvatska ne vodi dovoljno računa o Hrvatima u Vojvodini?

Ivo Škrabalo: Pa čim tako pitate, Vi tako i mislite. Međutim, stjecajem povijesnih okolnosti doista može tako

I N T E R V I E W

i izgledati, i bojim se da ima istine u tom pitanju. Jer, brigu npr. o Srbima, nam s jedne strane nameće EZ, europska politička javnost, i to je u redu. Hrvatska može opstati u europskoj modernoj civilizaciji samo kao zemlja koja priznaje sva manjinska prava svim manjinama na njenu teritoriju.

Ivo Škrabalo: Bio sam prisutan kada je 15. srpnja 1990. osnovan DSHV. I to mi je bilo veoma prijatno iskustvo, jer sam osjetio da je taj živalj osjetio i stekao političku samosvijest i odlučnost da ju više ne krije, nego da je u ovim poprilično nestimulativnim vremenima i ispoljava. Mislim da vodstvo

smislu liberalne ili neke druge zajedničarske političke platforme. Na mom području, to je Odbor za vanjsku politiku, u kontaktima u Parlamentarnoj skupštini vijeća Europe. Kad god je riječ o pravima manjina, nikada ne zaboravim reći i problem Hrvata u Vojvodini. Dakle, taj se problem za sada rješava na međunarodnim konvencijama, ili forumima. Kad bude mogućnosti i izravnog kontakta, kojega sada zbog ratnog stanja nema, ta pomoć može dobiti druge i još djelotvornije oblike.

Glas ravnice: U Europi dolazi do nove polarizacije snaga. Gdje u tome vidite položaj Vojvodine?

Ivo Škrabalo: Bivša Jugoslavija se neće moći raspasti na pet ili šest jednonacionalnih država. To je evidentno. Zato su problemi u Bosni, zato su problemi sa zonama u Hrvatskoj, a problemi Srbije tek se otvaraju. Srbija je, na žalost, još toliko vojno nadmoćna u odnosu na druge nasljednice bivše Jugoslavije da ju međunarodna zajednica nije još niti dotakla u pogledu prava manjina. Prava, koja se tiču, u prvom redu na Kosovu, zatim i prava manjina u Vojvodini. To što u vojvodini postoji aritmetička srpska većina (radi se o 54% u statističkom smislu) nije razlog da Vojvodina ne bude jedan multietnički zasebni autonomni entitet, baš zato što unutar tih 54% postoji raslojavanje na autohtone Srbe iz Vojvodine. Vidjeli smo u ovom ratu da je njihov odnos prema pitanjima tolerancije suživota, problemima rata i mira bitno različit.

Glas ravnice: I, na kraju, kao redovitog čitatelja našega lista, hoćete li nam reći svoje mišljenje o "Glasu ravnice"?

Ivo Škrabalo: Mislim da taj list igra neobično važnu ulogu, i da je dobro igra, u tom procesu političke prisutnosti Hrvata, ne samo u Vojvodini, nego i cijeloj Europi. Jer, to je doista, za sada, slabašan plamičak svijeće u mraku, koji se spustio na Vojvodinu. Ali, "Bolje je zapaliti jednu svijeću, nego proklinjati mrak". To nisam ja rekao, to je stara kineska izreka.

Ton&ći

Vojvodina je doista jedan zaseban civilizacijski entitet

Mi imamo taj problem što dio Srba se ne želi priznati kao manjinu. Međutim, u rješavanju pitanja Srba u Hrvatskoj smatram da mudra državna politika mora povezivati Hrvate izvan Hrvatske, Hrvate u Srbiji, a to znači Hrvate u Vojvodini u prvom redu. Dakle, ona politika koja će voditi računa o tome da su prava manjina, na neki način, standardizirana i da ona moraju podjednako biti priznata svakoj zajednici, bez obzira u kojoj se državi nalazili. Doduše, Hrvata u Vojvodini nema u takvoj gustoći naseljenih na tako omedenom prostoru kao Srba u Kninu i krajini oko njega. Ali, u Vojvodini je došlo i do opadanja broja Hrvata, tako da mi možemo imati općine, ali ne i kotareve s hrvatskom većinom. No, nije to najbitnije. Bitno je ako se ona kulturna autonomija koju je DSHV tražio, a koju i mi u HSLs-u podržavamo, prizna pa da se onda u svim pregovorima tretira problem manjina i identiteta tih manjina na području bivše Jugoslavije podjednako.

Glas ravnice: Da li stranka, čiji član ste i Vi, nastoji ostvariti neke kontakte s predstavnicima Hrvata u Vojvodini?

DSHV to dobro radi, da je steklo solidnu reputaciju, te da je ozbiljan i kompetentan pregovarač s europskim faktorima koji u okviru Haške, Ženevske i Londonske konferencije odlučuju i pripremaju odluke o rješenjima za buduće države bivše Jugoslavije. I moja stranka održava te veze na individualnoj razini, jer smatram da je dobro da DSHV nije produžena organizacija niti jedne stranke u Hrvatskoj. Mislim da hrvatske stranke nemaju što raditi izvan Hrvatske, nego tamo trebamo podržavati Hrvate u onom političkom organiziranju u kojem oni u datim okolnostima ostvaruju svoje interese i da moramo podržavati njihovo nastojanje da se bitni nacionalni ciljevi poštuju. U tome HSLs dakako, daje potporu Beli Tonkoviću i njegovim suradnicima.

Glas ravnice: Kako bi Hrvatska mogla pomoći svojim sunarodnjacima u Vojvodini?

Ivo Škrabalo: Mi smo liberali. Prvo treba pomagati svakom pojedincu koji nailazi na probleme. Drugo, zajednici Hrvata u Vojvodini pomagat ćemo i na taj način da ih ne politiziramo u

Ekološka kuća budućnosti...

NEŠTO SASVIM TIHO

Pod zemljom sa krovom od trave • Ujutru miris voća, a navečer miris šume • Kompjutorsko buđenje glazbom iz moćnih zvučnika

Svijest ljudi o njihovoj ekološkoj sredini sve se više budi i jača. Istina, zbog prilika u kojima se nalazimo, kod nas se to ne očituje tako lako. Ugrožen je životni standard, kao i sam fizički opstanak, te je um skoncentriran na sve veće svakodnevne probleme, a za razmišljanje o globalnom opstanku civilizacije i flore i faune ove naše plave planete, nema vremena, volje a ni novaca.

U razvijenijim zemljama, obično se misli na zapadne zemlje, ekološka svijest ljudi je mnogo prisutnija u svakodnevnom životu. Usprkos ovom našem suludom vremenu, dopustimo si malo odmora maštajući o mogućem izgledu i uređenju ekološke kuće budućnosti.

Mladi, kojima su već izrasla krila i slute da polako dolazi čas kada će napustiti roditeljsko gnijezdo, počinju razmišljati i o svom budućem domu. U svojim vizijama, oni zamišljaju građevinu sličnu onoj u kojoj su odrasli. To je normalno, jer taj dom je bio njihov uzor godinama, ili bar dok su još bili mali. Mijenjaju se vremena, moda i arhitektura gradnje stanova i kuća. Tako su danas u modi kuće sa fasadnim ciglama, tankih zidova, koje zimi zahtijevaju veliku količinu ogreva, a ljeti pružaju slabiju izolaciju, pa je u njima ponekad nepodnošljivo toplo. To opet zahtijeva energiju, klima uređaji ili ventilatori koji bi rashladili kuću. Zato ćemo našu kuću smjestiti pod zemlju. Možda ne zvuči privlačno, ali tako ćemo ostvariti najbolju izolaciju kuće u kojoj će ljeti biti prijatno svježje, a zimi uz malu količinu energije, toplo. Postoji takozvani neutralni sloj, koji je na različitoj dubini, zavisno od konfiguracije terena. Naprimjer Lavozijev termometar u podrumu Pariske opservatorije na dubini od 28 m. već 200 godina konstantno pokazuje temperaturu od 11,8 celzija. Od te dubine temperatura postepeno raste, geotermičkim stupnjem koji iznosi oko 1 celzij za 100 m. Znači, čak ako je napolju i -20 celzija, unutra će biti

mного viša temperatura koju je malim utroškom energije moguće podići na sasvim prijatnu temperaturu.

Neće kuća biti potpuno pod zemljom, jer tada bi bilo prilično komplicirano dovesti prirodnu sunčevu svjetlost na prozore takve kuće (bilo bi možda moguće sistemom ogledala pod kontrolom kompjutora, dovesti sunčevu svjetlost, ali odbacimo za sada tu prilično skupu mogućnost). Zato ćemo jednu stranu kuće, recimo onu prema jugu ili istoku, ostaviti neprekrivenu zemljom, dok će ostale tri strane biti prekrivene. Na te prekrivene strane kao i na krov kuće, možemo zasijati travu, koja sa slojem zemlje ispod nje štiti od sve opasnijeg ultraljubičastog zračenja.

Otkrivenu stranu kuće ćemo zastakliti i ostaviti hodnik sredinom kuće da bi svjetlost dobijale i prostorije koje bi se nalazile dublje u zemlji. Te prostorije će biti one u kojima ne boravimo tokom cijelog dana, ili barem zahtijevaju manje svjetla, kao naprimjer spavaća soba, ostava, kuhinja ali ne i trpezarija, kupanica. Prostorije koje bi trebale dobiti više svjetla su dnevna soba, dječija soba, ako takve ima, a trebalo bi je biti, radna soba itd. Naravno, radi bolje izolacije poželjna bi bila vakuumska okna.

Otidimo korak dalje u našem teoretiziranju, da ne kažem maštanju, i pretpostavimo da nam je dostupna kompjutorska tehnologija. Tada bismo sa krova kuće sproveli ventilacione kanale u sve prostorije kuće. Ventilator kao i regulator otvora ventilacionog usisnika bi bili pod kontrolom računara, koji bi iz svake sobe dobijao od kontrolnih stanica podatke o vlažnosti vazduha, procentu kisika, procentu štetnih plinova i prema njima regulirao te parametre.

Naravno, tu možemo ugraditi i mogućnost izbora mirisa za svaku sobu, za određeno doba dana. Recimo miris šume smiruje, pa bismo ga osjetili nakon napornog dana, a ujutru bi nas budio miris voća koji podstiče na rad.

Mladi vole glazbu, mnogo glazbe i to bučne. Zašto ne ugraditi snažne zvučnike na zgodna mjesta u kući, povezati ih sa glazbenim centrom koji bismo naravno stavili pod kontrolu kompjutora. On bi nam puštao omiljene melodije. Na naš zahtjev glazba bi bila glasna do određene granice, pa čak i preko nje jedno stanovito vrijeme, ali sa odgovarajućim programom zaštite u računaru, ne bi se stvarale nagluhe generacije, kao što je to slučaj sa mladima koji su stalni posjetitelji današnjih "modernih" diskoteka.

Pravilnim izborom glazbe i njene jačine i sobno bilje koje ćemo imati u stanu bolje će napredovati. Njega možemo sami zalivati ili prepustiti našem glavnom kućnom pomoćniku, računaru, da to radi kao i gnojenje i zaštitu od bolesti.

Mladi, revoltirani prekomjernom i neodgovarajućom uputrebom industrije, psiholozi bi rekli "došlo je do uopćavanja", izražavaju antipatiju i prema kompjutorima. Oni su za čistu prirodu, bez bilo kakve industrije. To je korak unazad. Vraćanje u precima u srednji vijek. Današnja civilizacija ne može opstati bez industrije, ali treba napraviti razliku između čiste računarske i zagađivačke petrokemijske industrije. Istina, ona je pomogla civilizacijski napredak svojedobno, ali sada počinje odmagati.

Znači, za fizički opstanak naše civilizacije, računari su neophodni, oni su njena kičma.

Tu su i pesimisti koji govore o potpunom zamjenjivanju čovjeka strojem, degeneraciju ljudske vrste i najzad potpuno izumiranje. Oni iskrivljuju sliku stvari. Kompjutor nije stvoren da bi zamijenio čovjeka, on je tu da mu pomogne u onim svakodnevnim, dosadnim rutinskim poslovima. Svakom pojedincu tako ostaje više vremena za kreativne aktivnosti, za znanstveno-istraživački i intelektualni rad.

A što se fizičkih aktivnosti tiče, tu su razni sportovi koji su mnogo zanimljiviji od, recimo, kovanja rovova ili trke po gradu kojoj je cilj pronaći kruh, koga je sve manje, pa tako onaj koji ga ne ugrabi ne postavlja pitanje je li žito požnjeveno sa ekološki zdravog polja, niti koliko je raznih umjetnih aditiva u toj vekni koja život znači.

Kristijan Vojnić

"Monitor", 25. lipnja 1993.

Tu, oko nas

ŽIVOT NA CRNO

Prava je sreća što se nisam udala za tebe -, rekla je samouverena mlada žena Draganu J, prepoznavši ga u masi uličnih dilera i preprodavaca, svih vrsta, u vrevi Bulevara revolucije. Okrenula se i otišla, ostavljajući četrdesetogodišnjeg diplomiranog ekonomistu bez daha, crvenog u licu, nemoćnog da sakrije osjećaj promašenosti i ukus poniženja u najdužoj ulici Beograda, anahronog i već pomalo otužnog imena. Tako se po dubokom uvjerenju Dragana J. stiglo do kraja, do dna, a Bulevar revolucije postao je za njega mašina za mljevenje ljudskog ponosa, svojevrsni kotao gdje se kuvaju sve nesreće velegrada.

Otkako je sadašnji režim u Srbiji "vratio dostojanstvo" srpskom narodu, a patriotsko zamijenilo građansko i ljudsko, Bulevar revolucije postao je nehumana berza ljudskog rada. Za uličnim tezgama našle su se izbjeglice bez parčeta hljeba, koji "dorađuju" na ulici dohodak za preživljavanje, penzioneri koji prodaju posljednje kućne potreštine, obični šverceri i dileri koji "otvaraju" i "zatvaraju" devize praveći finansijski krvotok grada i paralelnu bankarsku organizaciju. Ovu nesrećnu vojsku siromašnih preplavio je ovih dana novi talas intelektualaca. Vrtoglavom brzinom rada se nesvakidašnji ulični univerzitet. Fakultetski obrazovani ljudi koji nisu napustili zemlju, ali je zato nada napustila njih, uzvikuju ovih dana "devize, devize". Sa svojim pokretnim tezgama bježe ispred rutinskih inspeksijskih kontrola, skrivaju se po zapuštenim dvorištima.

Sve na rasprodaju

Dragan J, kao ekonomista, ima 17 godina staža u velikoj građevinskoj firmi u Beogradu, nalazi se na prinudnom odmoru zajedno sa 1.800 svojih kolega. Ima troje djece, ženu fakultetski obra-

zovanu, bez zaposlenja, a u maju je primio platu tri miliona dinara (tadašnjih 10 DEM). Prinudno odmaranje traje za njega do septembra, a u oktobru mu je gladovanje izgledalo kao neminovnost. Prihvatio je još tada savjet dobronamjernog komšije, pokupio iz stana dije love bojlera, šrafove i virble, uzeo od svastike mikser i cipele i sve to izložio na tezgi, na buvljoj pijaci.

"Nabio sam glavu u zemlju, od sramote. Gledao sam samo u noge kupcima, nesposoban da se sa njima suočim. - sjeća se Dragan - Zaradio sam tog dana petnaest "crvenih"; pola moje plate, i ponovo sam tu došao. Bio je to početak kakvog-takvog preživljavanja."

Potom su došli dani kada se iz kuće više nije ništa moglo prodati i Dragan je tada prodavao tuđu robu, za gazdu, na procenat. Onda je riješio da se pridruži dilerima, a po sopstvenom priznanju ne snalazi se u tome. Radi na malo, "otvori" i "zatvori" tek 50 DEM, a razlikom između donjeg i gornjeg uličnog kursa - zadovoljan je. Uzme dnevno milion dinara i na polasku kući to razmijeni za kesu sa hranom. Njegov povremeni "poslovni partner", Zoran D. diplomirao je na Filozofskom fakultetu prije nekoliko godina i danas preživljava na nimalo etičko-filozofski način. U samoposlugama krade čokolade koje kasnije prodaje Draganu na ulici, upola cijene. Sada ga već sve poslovode znaju i dobrovoljno mu daju "reket" u čokoladama, da ih sljedećih mjesec dana ostavi na miru. Priznaje da se izvještio, da uzima samo najskuplju hranu. "Kad već idem u zatvor za 200-300 grama, onda bar ukradem pšenicu, a ne običan parizer." - objašnjava ovaj ulični filozof.

Ema Timotijević ima 28 godina, diplomirala je "čistu filozofiju", govori dva jezika i već dvije godine trguje u Bulevaru revolucije. Odavno je već savladala tjeskobu uličnog grada, opro-

stila se od intelektualnih ambicija, a u novom poslu pliva kao riba u vodi. Za nju ta ulica nije kraj puta, već odskočna daska za novi početak. Vrijeme kada je prodavala tuđu robu, za gazdu, na procenat, ostalo je iza nje. Prije šest mjeseci je "udružila rad" sa izbjeglicom, ekonomistom iz Zagreba. Osjetili su trenutak, prodavali plastične kante i zaradili 1.000 DEM. Od tada su se upustili u šverc, donoseći "krpice" iz Turske, za svoj novac. Odlično se snalazi, ne žali se.

"Bulevar je euforija. - kaže Ema - Ovde su prodavci čvrsto povezani, ne možeš ovde jednostavno pasti s neba, moraš imati vezu da uđeš u taj krug. Zahvaljujući ulici, studenti preživljavaju, devojke iz Knina rade za mali procenat, i opstaju. Neprekidno smo pod stresom, jer milicija te pokupi, uzme ti robu, praktično, "reket"..."

Borba za opstanak

Legenda Bulevara revolucije, sedamdesetogodišnji Mile J. koji već deset godina prodaje svoje rukotvorine, vidi nadolazeći talas "fakultetlija" kao najavu velikog zla.

"Ima ih sada na desetine, nikad taj posao nisu radili, lepo ih možeš onako zbunjene prepoznati. Uglavnom se odlučuju za šverc. Strašna je to borba za opstanak, biće velikih nemira." Tako kaže, a onda ljutito zaviruje u novinarsku bilježnicu. Smeta mu što novinar piše latinicom. Iz nemoćnog siromašnog starca pretvara se u uznesenog srpskog patriotu. Spominje ćirilicu, Nikolu Teslu i veličinu nebeskog naroda. Oči mu zamagljene dok nabraja sve srpske izdajnike i daleke, imaginarne, krivce za srpsku nedaću. Ostaje na ulici zanesen, polugladan, gutajući nacionalni zanos kao drogu, nesvjesno vjerujući da je to lijek.

Gordana Igrić

Piše: Alojzije Poljaković, ekonomist

OD VOZIDBE DO LOGISTIČKE REVOLUCIJE

• **Troškovi prijevoza na teritoriju bivše SFRJ bili su dvostruko veći nego u razvijenim zemljama Europe.**

Ovih dana, dok traje "Dužijanča", mnogi od nas sjetit će se vozidbe žita iz "krstina" sa njive na "guvno". Prije svega, po ljepoti druženja i veselja, ali i znoja u dobro organiziranom poslu. Uzmimo za primjer priprezanje. Troja kola sa konjskom zaprekom bi radila za jednu "kamaru", dok su krstine blizu "guvna". A što su "krstine" dalje kola dobro natovarenih snopova na "pomoćnicama" i "čatlovima", ispregnu se kod "kamare", a konji upregnu u već ispražnjena kola i trkom na ponovni utovar, dok se ova ispregnuta istovaruju.

Povremeno se da vidjeti domaćina u bijeloj košulji i širokim bijelim gaćama koji ponavlja sinu ili zetu, u stvari poslovođi: "Neću da stoje ljudi, ni roba ni kola!"

Danas se govori i piše o četvrtoj revoluciji u prijevozu robe koja se definiše kao logistička. Svaka od njih pokretana je nekim otkrićem, a ova počiva na mogućnostima suvremenih sredstava informacija i informatike. Pored svih definicija koje trebaju odrediti pojam logistike može se kazati da je u njihovoj osnovi ona domaćinova iz vozidbe: ne smije stajati ni čovjek, ni vuča, ni roba. Tehnika i tehnologija današnjice to omogućuju na mnogo višoj razini nego u vrijeme vozidbe: dizalice, tranaporteri, snažna i brza sredstva vuče, palete i kontejneri. Naravno, ne na posljednjem mjestu, sateliti i kompjutori. Logistika je skup svih djelatnosti kroz koje se u određenom sustavu oblikuje, projicira, upravlja i kontrolira na području manipulacije, skladištenja i prijevoza (Anderson). Suvremeno organiziran prijevoz iako sustav, jest podsustav u okviru logistike. Tu su još podsustavi špedicije, pretovarnih centara, burze tereta, centri za komunikacije, banke, mjenjačnice, free - shopovi, odmorišta za sudionike u ovim sustavima, napose prijevozu, pojilišta i hranilišta za žive terete itd.

U čemu je probitak sustava

Bitan utjecaj na ubrzanje hoda robe imaju robni centri u kojima se skuplja roba za prijevoz, tegljačima iz lokalnog okruženja, a za daljinski transport izabire se najpovoljniji prijevozni put. Velike količine robe i garantiran dano-noćni rad, osnovna su garancija ušteda u vremenu i troškovima. Nije moguće probitačno koristiti skupu mehanizaciju na utovarnim mjestima razasutim po tvornicama, a nezamislivo je skupo držati ekipe spremne da danonoćno interveniraju na poslovima utovara i istovara. O kojim vrijednostima je riječ govori podatak da su vozila svih grana prijevoza prosječno 1/3 radnog vremena u prijevozu pod robom, a ostalo je, otprilike pola-pola, zadržavanje na utovaru i istovaru ili tzv. tehničkim zadržavanjima, praznoj vožnji i sl.

Troškovi prijevoza na teritoriju bivše SFRJ do rata zastupljeni su u vrijednosti robe sa 15-17%, dok su u razvijenim zemljama zapadne Europe oni upola manji. Drugi bitan utjecaj na sniženje troškova pored povećanja vremena korisne vožnje je ekonomija gorivom (energijom). Taj značaj može se sagledati ako usporedimo:

utrošak energije za 1 netotonski km. u sustavu elektrovuče na željeznici označenom kao 1	
isto to kod riječnih brodova je	3,5
željezničke dizel vuče	3,5
tegljača javnog prijevoza	12,9
tegljača u vlastitoj režiji	22,9
pomorskih brodova	1,9

U stvari, mogućnost učinkovitih pretovara omogućuje da se za istu robu koristi i više vrsta prijevoznih sredstava - tegljač do željeznice u robnom centru, pretovar na kanalu, rijeci ili morskoj luci na brod, pa opet nazad do tvornice na ova tri vida prijevoza, i razne druge kombinacije. Zanimljivo je koja je kombinacija prevladala u Švedskoj: 1960. u kombinaciji tegljač - zrakoplov prevezeno je 16% robe, a danas je to već 60%. I troškovi tako kombini-

ranog puta su za korisnike sve atraktivniji.

I pored svih jasnoća u rješavanju problema mora se kazati da se ljudi ponašaju po onoj: vidim što je dobro, a ipak činim zlo. U vrijeme tzv. naftne krize činilo se da će željeznički prijevoz prevagnuti nad drumskim. Međutim, i kod nas i u razvijenom svijetu i dalje se registrira povećanje prijevoza tegljačem, veće nego željeznicom. Željeznica još očigledno nije našla svoje mjesto na tržištu usluga. Mnogo nade polaže se u projekt brzih pruga. Međutim, čini se da bi važnije bilo naći lijeka za debirokretizaciju sustava, tj. riješiti ljudski faktor: menedžment.

Kako je to u našem ataru?

U naših žitara može se slobodno ocijeniti da je logistička revolucija uhvatila korijena, što se tiče skidanja plodova i transporta. Silosi su kod čuvanja elementi visoke tehnologije. No, mlini silosi su skupi, obrt robe je skoro 1 godišnje. U komercijalnim silosima, kombinacijom podnog skladišta, proizvođača i silosa u robnom centru (za trgovca) omogućuje veći broj obrta robe i sniženja troškova čuvanja. No, naši voćari nemaju se čim pohvaliti: gajbama i kojom paletom! Rijetke su hladnjače kod (sitnih) proizvođača. Nema veletržnice, kalibratora, prethlađivanja i rashladnog lanca. Prodaje se u prodavaonicama na toplom i vani na suncu ili mrazu. Kupljena jabuka na tržnici ponekad će mirisati na plijesan. A ako si našao lijepu kod prijatelja, kroz nekoliko tjedana počinješ prebirati i jedeš natrule iz dana u dan. Bocu butana možeš naručiti da ti se donese kući, ali gajbu jabuka ne. Usred divne rodne pješčare! Romani se o ovoj nebrizi mogu napisati. Profesor voćarstva u Novom Sadu dr. Dušan Stanković od tri toma svojega udžbenika jedan cijeli posvetio je logistici u voćarstvu. Na čast njemu, a na sramotu onima koji su to učili a ne primjenjuju, ili "drugova" koji im to nisu dozvolili.

**"Subotički tamburaški orkestar" otvorio
"Dužijancu"**

ŽETVA POČELA GLAZBOM

Subotica - Koncertom što su ga zajednički upriličili Tamburaški orkestar "Branko Krsmanović" iz Rume i "Subotički tamburaški orkestar", pred prepunom dvoranom Velike vijećnice Gradske kuće 28. lipnja otvorene su žetvene svečanosti "Dužijanca".

Kao specijalni gost, na koncertu je nastupila istaknuta novosadska pjevačica **Julia Biszák** (Julija Bisak) koja je svojim raznovrsnim izborom starogradskih pjesama i romanci i prelijepim glasom oduševila subotičku publiku. Program je bio sastavljen iz dva dijela. Prvo su gosti iz Rume odsvirali nekoliko skladbi narodne i klasične glazbe, od kojih je svakako najljepši bio "Valcer cvijeća" Petra Ilića Čajkovskog, da bi nakon njih, uz pratnju "Subotičkog tamburaškog orkestra" pod ravnanjem Stipana Jaramazovića i dirigentskom palicom Dragana Mulića, nastupila istaknuta umjetnica iz Novog Sada. Na kraju su domaćini odsvirali uvertiru za operu "Carmen" Georgea Bizeta (Žorža Bizea) i "Seviljskog brijača" Giacomina Puccinija (Đakoma Pučinića) da bi, pošto je to brojna publika zahtijevala, na "bis" dva vrhunska tamburaška orkestra nastupila zajedno. Ovo se doimalo impozantnim, ne samo zbog kvalitete izvedbi, nego je brojem podsjećalo na jedan simfonijski orkestar, sastavljen od tamburaša.

Subotičani su već navikli slušati djela klasične glazbe na tradicionalnom instrumentu ovoga kraja, a kao najbolji dokaz popularnosti glazbe ovakve vrste bio je broj posjetitelja. Gotovo polovica njih je stajala i tako pratila koncert.

(z.r.)

Znameniti subotički zbor i pred seoskom publikom

"PRO MUSICA" U TAVANKUTU

Tavankut - U nizu koncerata koje je subotički kamerni zbor "Pro musica" odlučio organizirati po okolnim mjestima ne bi li svoj program približio i seoskoj publici, održan je koncert i u Tavankutu 26. lipnja.

Zbor koji je pod ravnanjem Egető Gabrielle stjecao iskustvo nastupajući ne samo diljem Europe, nego i u dalekom Meksiku, proslavlja i na ovaj način 25. obljetnicu svog djelovanja. Koncert u Tavankutu održan je u predivnom ambijentu mjesne crkve, koja već dugo nosi naziv najljepše u Subotičkoj biskupiji. U program su uvrštene duhovne skladbe različitih kompozitora i iz različitih vremenskih perioda, od gregorijanskih korala do Korsakova, te od Bača do crnačke duhovne glazbe.

Na žalost, ovaj je koncert privukao relativno mali broj gledatelja, mada su kulturni događaji ovakve vrste u Tavankutu rijetki. Slab odziv publike ukazuje jedino na potrebu kulturnog uzdizanja seoskog stanovništva. "Pro musica" je sa svoje strane pokazala zavidnu razinu svog umjetničkog djelovanja.

(p.v.)

**Drugo "svjetsko prvenstvo" u
parovnim igrama iz Vojvodine**

HKPD "MATIJA GUBEC" SVJETSKI PRVAK

**Parovi Ruža Stantić - Pere Benčik
i Mira Moravčić - Davor Dulić po-
dijelili prvo mjesto u bunjeva-
čkim igrama**

Čenej - U mjestu Čenej kod Novog Sada 6. lipnja održano je drugo "svjetsko prvenstvo" u parovnim igrama iz Vojvodine. Organizator ovog izuzetno zanimljivog natjecanja bilo je Kulturno-istorijsko društvo "Proleće na čenejskim salašima" iz Novog Sada.

Sudionici su se natjecali u šest parovnih igara iz Vojvodine među kojima su bile zastupljene srpske, slovačke, rumunjske, rusinske, mađarske i igre bunjevačkih Hrvata.

HKPD "Matija Gubec" iz Tavankuta nastupio je sa dva plesna para u kategoriji bunjevačkih igara. Jednoglasnom odlukom žirija odlučeno je da se za bunjevačke igre dodijele dva prva mjesta - i to oba za "Matiju Gubec". Pobjedničkim vijencem okitili su se Ruža Stantić i Pere Benčik, te Mira Moravčić i Davor Dulić i vratili se kući kao svjetski prvaci. Njihov uspješan nastup rezultat je dugogodišnjeg marljivog rada u folklornoj sekciji Društva.

(p.v.)

**U vestibulu Gradske kuće otvorena
izložba**

SPOMENICI ZALAZNE KULTURE

Subotica - Članovi likovne sekcije KUD "Bunjevačko kolo" Mirko Vojnić Tunić i Lajčo Burčar upriličili su izložbu svojih slika 10. srpnja u sklopu žetvenih svečanosti "Dužijanca" u vestibulu Gradske kuće.

Izložbu je otvorio, i prigodnim govorom pozdravio prisutne Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Organizacijskog odbora "Dužijance". Autorima slika i uzvanicima se obratio i Tibor Gyermán (Tibor Đerman) koji je istaknuo da sa izloženih slika ne zrače emocije, nego da one predstavljaju "spomenike jedne zalazne kulture iz prošlosti". Na kraju otvaranja izložbe, pjesme Vojislava Sekelja recitala je Zlata Lacić.

Za sve vas koje zanimaju pejzaži ravnice, radeni u različitim tehnikama, izložba je otvorena do 14. kolovoza.

(z.r.)

Piše: Marko Kljajić

Putovanje kroz Srijem

HRTKOVCI

Hrvati su u nekoliko vremenskih razmaka stigli u Hrtkovce. Bilo je to koncem XVIII. i početkom XIX. stoljeća. Osobito u vrijeme Napoleonovih ratova, iza 1810. Hrvati se doseljavaju iz Vojne krajine, Like i Korduna. Slunj, Veljun, Gospić, Ud-bina, Hrvatski Blagaj su matice iz kojih se hrvati doseljavaju u Hrtkovce.

Najčešća su prezimena: Turkalj, Obajdin, Magdić, Maglić, Portner, Kovačević, Raužan, Stepić, Lulić, Kućinić, Klobučar, Manceta, Požega, Petrović, Golek, Grišić, Vranković, Pavišić, Plivelić, Kalac, Tkalac, Dogan, Moćan, Močilac, Stipetić, Volarić, Rendulić, Jurković, Jurčević, Štefanec, Jukić, Cindrić, Kalić, Bogović, Barić, Obrovac, Brkljača, Begić, Čorak, Čabrajić, Grdić, Ilić, Janković, Krpan, Maras, Mandušić, Pavlović, Pavlešić, Polak, Rukavina, Radočaj, Stanišić, Tačković i Vrbanić.

desetljeća zajedničkog življenja, kao i neki prirodni faktori učinili su svoje: došlo je do zbližavanja Klimentata i Hrvata. U drugoj polovici XIX. stoljeća sve je više i mješovitih brakova između dva naroda. Prema popisu iz 1890. Klimenti su se u najvećem dijelu deklarirali kao Hrvati. Hrtkovci su tada imali 2.253 stanovnika. U ovom stoljeću svi su oni pohrvaćeni, tako da danas Klimentata objektivno i nema, ali se u nekim obiteljima još uvijek s ponosom ukazuje na njihovo klimenačko podrijetlo. Isto tako, prezimena poput Nilić, Cakić, Vuksanić, Loš(ić), Marašić, Pepčić, Nicić, Kolić, Ivanić i Pakić asociraju na njihovo negdašnje podrijetlo - i to je sve.

U periodu od 1836. do 1842. naseljavaju se u Hrtkovce i Nijemci. U pomenutom periodu "naselilo se preko 40 obitelji rum-skih Švaba... koji iskrčiše i naseliše sada tzv. 'švapski šor', sve tamo do Save i neolitičke stare utvrde Gomolave." - zapisano je u "Ljetopisu župe hrtkovačke". Nekoliko obitelji Madara naselilo se u Hrtkovce poslije revolucije 1848/49. ali najveći njihov broj naselio se koncem XIX. stoljeća i početkom XX. "tako da skoro jednu trećinu pučanstva hrtkovačke Općine sačinjavaju danas (1902.) Madari." - kaže se u istom izvoru. I doista, etnička karta Hrtkovaca iz 1905. je izmijenjena u odnosu na onu iz 1890. Hrvata i Klimentata ima 1.029, Madara 724, Nijemaca 696, Srba 74, Židova 24 i ostalih 56. Ono što je posebno interesantno, je činjenica da su madarske obitelji uglavnom sla-

venskog, tj. slovačkog podrijetla i da su vremenom pomadarene. Potječu uglavnom iz župe Temerin. To su bile obitelji sa prezimenima: Balassity, Bági, Balogh, Bereš, Bártok, Bírinyi, Bálint, Cseh, Csergi, Fatykó, Fekete, Gábor, Dubovski, Dort, Dosztá-

gova pučka seljačka stranka u Hrtkovcima stvorila je jezgru, koja će, osobito u staroj Jugoslaviji, igrati u političkom životu Hrtkovaca značajnu ulogu.

"... Planu rat i da se Rusija nije umiješala da brani Srbiju, bio bi lokaliziran... nu, ovako se izrodio u svjetski... kojemu su posljedice po sve narode nesagledive..." Ovako je započeo kroniku za 1914. godinu hrtkovački župnik Martin Firinger. Ni sanjao nije da će "Srbijanci" prijeći u ofenzivu i da će on i narod "morati bježati u Rumu". Bilo je to 8. rujna 1914. Srpske jedinice su se zadržale nekoliko dana u Hrtkovcima. Tom prilikom zapalili su nekoliko trgovačkih kuća, paromlin "Filip Shoerer i sinovi", župni dvor i općinu sa arhivom, žandarmersku postaju, kao i neke druge objekte. Župnik nije bio oduševljen slomom Austro-ugarske monarhije. 1. prosinca 1918. stvorena je prva zajednička država južnih Slavena. Valjalo se u njoj snaći. Veliko siromaštvo najvećeg broja Hrtkovčana, raspaljene političke strasti, iseljavanja u Ameriku, jačanje folksdojčera i pokušaj širenja komunističkih ideja osnovne su karakteristike ovog perioda u Hrtkovcima.

U takvoj situaciji mnogi su se odlučili na seobu u Ameriku. karakteristična je bila 1928. godina kada se već uveliko predosjećala velika svjetska ekonomska kriza. To je na najbolji način opisao župnik Kaliks Tadin (u Hrtkovcima od 1925. do 1935.) "Godina je bila vrlo slaba. Pšenice i na prvoklasnoj zemlji nije bilo po jutru više od 4-5 meteri, a i kukuruz je iznevjerio. Narod je u većini oskudijevao u svakom pogledu, te se morao zaduživati, amnogi čak i zemlju prodavati. Žalosna činjenica da se narod i iz Hrtkovaca počeo seliti u Ameriku..." Kaliks Tadin, taj dobri Dubrovčanin, hrtkovački župnik, duboko suosjeća s narodom krizu i jedino što može učiniti, je da uoči Božića kupi kravu koju mesar Paja Loš podijeli sirotinji. Osim toga, župnik uočava još jednu prateću pojavu krize. "U mjestu koje broji blizu 3.700 duša bi trebalo osnovati težačku zadrugu da jedan seljak ne pada u ruke nekih lihvara kojima plaća 25-30% kamate. Žalosno je da se ovim zanatom bave neki inteligentni ljudi, i narod isisavaju kao pijavice!" Pijavice su bile, između ostalih, i bilježnik Nikola Pakić, Đura Rac i još neki.

Župnik Tadin je imao dobre veze u vladinim ministarstvima, jer je u dva maha izradio dvije kapitalne stvari za svoje Hrtkovačane. Prvo je "uredio stvar" za izgradnju

Marija Gabić "Lijepa Klementinka" 1929. god.

nyi, Horváth, Hunyádi, Hívízi, Juhász, Köszeg, Kis, Koncz, Lestár, Limbocski, Muzsik, Magocs, Molnár, Markus, Novák, Nánosi, Nicinger, Páci, Pak, Petrik, Povrsán, Pál, Pardovicki, Rácz, Roklicer, Szulocki, Szabó, Szörényi, Szalaty, Santa, Surján, Samu, Tamás, Torma, Terebes, Tóth, Volár, Varju, Zsembéri i druga. Kada su se imigraciona kretanja u Hrtkovcima početkom XX. stoljeća stabilizirala posljednjim valom vrijednih Madara katolika i kada su se žitelji privikli jedni na druge, život je dobio nove, stvaralačke podsticaje. Nakon definitivnog ukidanja Vojne granice 1881. Hrtkovci su ušli u sastav Srijemske županije čiji je centar bio u Vukovaru, a kotarska oblast u Rumi.

Godine 1903. Madari su dobili svoju tzv. "Julijansku školu". Tako su u selu postojale zapravo tri škole: na hrvatskom, madarskom i njemačkom. Te, 1903. godine, u Hrtkovce je došao i Vitomir Korać, jedan od vođa Socijal-demokratske stranke Hrvatske, koja je među seljaštvom Srijema imala veliki broj pristaša. Dvije godine kasnije, Stjepan Radić je imao još više uspjeha. nje-

dolme-nasipa duž Save u hrtkovačkom ataru (1930/31.) a te iste godine uspio je da hrtkovačka općina sa tvrtkom "Makiš" uvede elektriku. Struja je prvo stigla u crkvu i župni stan.

Politički život u Hrtkovicima je bio dosta buran. Njime su se najviše bavili Hrvati, i to kao vladina oporba, dok su Nijemci na izborima uglavnom glasali za vladajuću stranku. Mađari su se kolebali između "radićevaca" i

"radikala". Interesantna su zapažanja da se u hrtkovicima "o politici čitav dan razgovara i prepire". Svi bi da budu doktori "artis politicae". Ali, "znaju se često uz dobru kapljicu počastiti, a tada ne fali ni batina!" Osobito su bili žestoki sukobi "radićevaca" i samostalnih demokrata, kasnije preorijentiranih u radikale, početkom dvadesetih godina. Tako su se u gostioni potukli Antun-Olja Cakić, samostalni demokrat i župnik Martin Firin-

ger, "radićevac". I pucalo se, ali, srećom, žrtava nije bilo. Na svim izborima u staroj Jugoslaviji članovi HSS su redovito imali najviše glasova. U takvoj političkoj situaciji kao da nije bilo mjesta za komuniste, a jedini čovjek koji je glasno poslije Prvog svjetskog rata propagirao boljševizam bio je Martin Čorak.

Nastavit će se

P I S M A Č I T A T E L J A

HIPOKRIZIJA PRVOG STUPNJA

Poštovano uredništvo,

upravo sam danas čuo preko kratkog vala Hrvatskog radija da tzv. vojvodanska Skupština ne želi uopće razgovarati o manjinskim pravima Hrvata u Vojvodini, iako oni čine treću po veličini manjinsku zajednicu u Vojvodini. Ja ću sa svoje strane svakako izvijestiti strane diplomate akreditirane u Washingtonu, D.C. u vezi sa ovom najnovijom hipokrizijom prvoga stupnja od strane režima u Vojvodini. Državni vrh vodi sve svoje stanovnike u političku, gospodarsku i socijalnu provaliju, iz koje neće izaći narednih 100 godina. Iza Miloševića, Šešelja i drugih ostat će samo osiromašeni narod i ništa drugo.

Mi ovdje činimo sve moguće dopustive pritiske na sve strane i na naše američke političare koji nešto mogu učiniti da se što prije zaustavi rat u Bosni i Hercegovini i da se u Hrvatskoj što prije razoružaju sve paravojne formacije, od kojih je veliki dio došao iz Srbije. Manjine koje žive u pojedinim novim državama koje su nastale nakon propasti komunističke Jugoslavije moraju dobiti ona prava koja im pripadaju po međunarodnim dogovorima i konvencijama, i preme uputama UN.

Najstrože ekonomske sankcije koje su uvedene od međunarodne zajednice protivu Srbije i Crne Gore neće biti ukinute dokle god tzv. SRJ ne ispuni sve uvjete koje traži međunarodna zajednica. Narod u "Jugoslaviji" mora shvatiti da nije krivac međunarodna zajednica, nego oni koji su glasali za Miloševića ili Šešelja, jer to znači nastavak rata u drugim međunarodno priznatim zemljama, kao i nedavanje autonomije koja pripada manjinama koje žive u "Jugoslaviji". Jer, ne odlučuje Beograd o tome tko će biti priznat, a tko ne. O tome odlučuje međunarodna zajednica, a ne šačica psihopata i shizofrenika.

Uz poštovanje

vlč. Ivan Skenderović
Alden, N.Y. USA

RIJEČ KRITIKE

Bok! Nisam se ni trudio, a gle, novi Glas mi sam od sebe dopao šaka. Nadam se da je ovakva distribucija i kod kuće, u Vojvodini. Moram opet napisati par riječi kritike:

Naslovna strana: Kada čovjek dođe pred kiosk, pa se odlučuje o kupovini nekih novina, prvo će pogledati naslovnu stranu. Pogleda li Glas ravnice, odmah će mu biti jasno da se radi o političkom listu, pa će razgledati i ostatak naslovne strane. Pročitat će "GODINA PUŽA" i vidjet će sliku jedne djevojčice koja plače. Neće mu baš odmah biti jasno kakve veze ima puž sa suzama, tekst nema vremena čitati jer se žuri, a iza njega se već nakupio red koji se pita hoće li se ovaj već odlučiti, ili će opet proći kao z

a kruh. Na kraju se ipak odlučuje za "Dane", "Vreme" ili nešto slično. Zašto čovjek nije kupio Glas ravnice? Zato što mu nije jasna zagonetka puža i suze, pa je radije uzeo nešto na čemu otvoreno piše o čemu se radi unutra. Ovakva naslovna strana je dobra za Bačko klasje, a ne za Glas Ravnice!. I tako, Glas nam se sve manje kupuje, jer je starim čitateljima sve teže dati novaca za njega, a novi potencijalni čitatelji nisu zainteresirani.

2. strana: Svrha podnaslova je da zaintrigira čitatelja za članak rekavši mu otprilike o čemu se govori. Ovaj podnaslov je otišao puno dalje i rekao čitatelju SVE o čemu se u članku govori. Šteta je da se u članku te važnosti moraju koristiti prozno-literarne figure da bi se popunila čitava strana, umjesto da se navede što više važnih i NEPOZNatih činjenica da potkrijepe tvrdnje i procjene. Molim, budite precizni koncizni, a ipak popunite čitavu stranu. Tema Riječi urednika ne mora biti samo jedna, može ih biti i više, a u "vihoru političkih zbivanja", tema ne bi trebalo nedostajati. Iznimno mi je drago da je Glas dobio još 4 strane.

3. strana: Tekst je u redu, ali mu nije mjesto na 3. strani. Neću ponavljati iz prošlog pisma što dolazi na 3. stranu.

4. strana: Da li je moguće da se o predavanjima u B. kolu može napisati dvostruko više nego o primanju DSHV u FUEV. Uostalom što je to FUEV? Čime se bavi? Koje su mu kompetencije, i što on može učiniti za nas? Sve to spada u vijest.

12. strana: Sugovornik je u intervjuu izrekao nešto sa čime se ne mogu složiti. Mislim da je to slučaj i sa većinom drugih čitatelja, pa napose i sa novinarom koji je vodio razgovor. Na izjavu da su sve stranke sa nacionalnim prefiksom nacionalističke, novinar je samo sramežljivo zapitao da li to slučaj baš sa svim strankama nadajući se da će G. Veselinov kazati da DSHV to i nije. Zašto

novinar nije malo jače reagirao i odmjerenim provokacijama potakao sugovornika da kaže više o tom stavu i eventualno ga na

kraju doveo do toga da se sam porekne. Takvi intervjui su prava poslastica u zapadnim političkim listovima.

13. strana: Širina čitave strane je suviše za lako vizuelno praćenje redaka. Koristeći pismo ove veličine (oko 11, pretpostavljam) redak ne bi smio biti dulji od 10-ak centimetara. Također, suviše je praznog mjesta iza krajeva redaka.

21. strana, Bunjevačko bockalo: Da lijepo smo "promotрили" jednu aktualnu pojavu, ali nismo nikog uboli. Bockalo nam se istupilo!

22. strana: Žao mi je otvarati polemike o jeziku u političkom listu, ali šport je ozakonjen i standardan izraz u novom Hrvatskom jeziku, bez obzira što o tome mislili pojedinci. Dakle, SPORT, a ne sport. Tekst o Draženu je mogao biti malo dulji i manje sabijen. Osim toga, nije lijepo stavljati jedan članak u stupce različitih širina. Zašto se nazivi sportskih momčadi stalno stavljaju pod navodnike? Mislim da je u Glasu i na drugim mjestima suviše navodnika.

23. strana: Jedna čitava trećina strane je potrošena da bi se objasnilo podrijetlo jednog jedinog uokvirenog retka. Ovo objašnjenje je trebalo drugačije riješiti. Za retke u "Ko to kaže...?" važi isto što i za retke na 13. strani.

24. strana: Kalendar je Važna stvar, ali se može i lijepo izvesti. Ovako je strana ispla dosta nepregledno i neuredno. Za poravnavanje se se mogli upotrijebiti tabulatori. Ja bih to ovako uradio:

Datum #1

sat #1: priredba #1, mjesto #1
sat #2: priredba #2, mjesto #2

Datum #2

itd....

Da kažem još nešto o ukusima. Svakako je ljepota stvar ukusa, i o ukusima ne vrijedi raspravljati. Kazat ću samo da u slovoslagarstvu postoji pojam Standardna estetika. Još je Gutenberg shvatio da je lijepo poravnati i lijevu i desnu ivicu stupca. Današnja standardna estetika je puno preciznija i opsežnija, i nadam se da ću biti u stanju napisati za jedan od budućih Glasova članak o toj temi, naravno ako su čitatelji zainteresirani. U gornjem tekstu sam na nekoliko mjesta napisao da je nešto lijepo

ili ružno, i tamo sam referirao na tu standardnu estetiku.

Opet Vas molim, nemojte se naljutiti ako sam bio oštar. Cilj mi je doprinijeti kvaliteti lista.

Pozdrav,

Ledo Medo

P I S M A Č I T A T E L J A

**KATOLIČKI KORPUS
KAO SPONA**

"Glas ravnice" br. 30 "Listajmo zajedno" i "Križ nas sve spaja"

U posljednjem broju "Glas ravnice" u rubriki "pisma čitatelja" dva javljanja su se odnosila i na članke koje sam napisala, pa osjećam potrebu da objasnim to što mislim.

Prvo pismo sadrži prigovore na to što su pojedini članci (a među njima i moji) objavljeni u ovom listu na ikavici, a ne na književnom jeziku. Iako je Uredništvo u istom broju dalo svoje mišljenje, mogla bi se kazati još koja riječ.

Budući da je "Glas ravnice" glasilo Hrvata u Vojvodini, ništa logičnije nego da i Bunjevci pišu u glasilu svoje stranke svojim materinskim jezikom, i to ne samo pismе i "bockalo", nego i druge članke. A ti se članci najviše odnose na same Bunjevce. Tribalo bi znati da su prije Prvog i između dva svjetska rata mnogi radovi o Bunjevcima, pisaca i sami Bunjevaca pisani ikavicom. Tek u promijenjenom obliku (metodologija, jezik itd.) oni tribaju biti objavljeni u znanstvenim časopisima u Rvackoj.

Iako bi se o ikavici u radu DSHV (uključujući tu i njegovo glasilo) moglo puno divaniti slobodna sam ovo kazati: nedovoljnim hasniranjem ikavice možemo samo ići na ruku SPS-u, BSS-u i njevoj propagandi. Jednom dilu naši ljudi oni mogu kazati da DSHV ne divani materinskim im jezikom. Zato se borimo za bunjevačku ikavicu i više je hasnirajmo u javnom životu! Njima uz inat, i većini kadgodnjašnji učiteljica, nastavnika i profesora koji su nas slali kući da "naučimo pričati" pa da onda dodemo u "školu".

Zamireno mi je, dilom s pravom, i što je u nadnaslovu pisalo "naše varoši" umjesto "Subatice". Pošto je rad pisan na ikavici to mi je izgledalo dovoljno, jel ne virujem da je kogod iz Srma mislio da se to odnosilo na njegovu varoš. Mogo se zbuniti kogod iz Sombora i tu priznajem grešku.

Ozbiljniji razlog za moje pismo je reakcija na tumačenje u vrijeme ukidanja Vojne granice u Subatici. Makar se štioć i ja, kako se vidi iz pisma, ne razlikujemo puno u stavovima, ipak bi morala kazati zašto mislim da su "manje razlike između Bunjevaca i Mađara nego što je to svisno proturano" i zašto je "prirodnije da će Bunjevcima i svim drugim Rvatima biti bliži Mađari nego pripadnici pravoslavne vire", a što mi on zami-
ra. Veći dio moji razmišljanja se nalaze u prikazu jednog članka iz "Rukoveti", a ode bi samo dodala par riječi.

Najprija, zašto su svisno poturane i uvećavane razlike između Bunjevaca i Mađara? 1919. godina je jedna od ključnih godina u širenju pravoslavne civilizacije. Francuzi i Englezi su, gušeći vikovni nimački uticaj u Sridnjoj Evropi, dali Kraljevini SHS južnu Ugarsku, Rumunjima Erdély (Erdelj). Cilj im je bio razbiti jak katolički korpus u Vojvodini, posebno u Bačkoj. No, s tim se uspilo tek 1945. godine: Nijemci su progonima i ubijanjima satrti, a na njevo mjesto je država dovela druge kojima je dala kuće, zemlju, josag... sve.

→ Zašto je vira razlog prirodnog savezništva među Mađarima i Bunjevcima? Zbog uske veze između vire i države: što je virsko to je i državno. Moram podsjetiti da se ovi dana moglo u novinama pročitati da se u Sonti (u

kojoj živi ima 90% Rvata), u Bajmaku i mnogim drugim mistima podižu nove crkve - pravoslavne, fala Bogu. Mađari i Bunjevci su bili dio kadgodnjašnje Monarhije, za razliku od Srba koji je nikad nisu osiđali ko svoju državu, jel su se samo privremeno doselili u nju. Zato doseljenici posli 1918. za vrijeme razni "Jugoslavija" ostavarijavaju pravu imperijalnu politiku putom kolonizacije i izvlačenjem nacionalnog bogatstva, a to mogu samo zavađanjem starosidilaca.

Mislim da je većini našeg svita danas teško svatiti da su nam Mađari najbliži, jel su tragovi "mađarizacije" u svisti naši ljudi jaki. No, čini mi se da je to ipak više naknadna konstrukcija nego bunjevačko historijsko sićanje. Cigurno je da mađarizacija ni izbliza nije bila toliko jaka i uspišna ko što je srbizacija. Isto tako, ciljevi mađarizacije i srbizacije su skroz drugčiji: samo su se prid srbizacijom naši ljudi počeli bojat progona, etničkog čišćenja (eufemizam za genocid). Jel su Mađari kadgod tirali Bunjevce i ubijali i? Hortijeva Mađarska je najviše proganjala komuniste, al se kolektivni progon Bunjevaca nije spominjao. Danas nam je savezništvo Mađara čak nužno, jel zasad još nismo došli na red baš zafaljujući njima. Što ne znači da i do ovog neće doći. Nadam se da ću ovim kogod potaknut na malo razmišljanja.

V.H.

**UZALUD VAM TRUD,
SVIRAČI**

Prvog srpnja ove godine, dok ratne vatre plamte odlučio sam napisati ovo pismo s nadom da će biti objavljeno u "Glasu ravnice".

Mislim da nije potrebno objašnjavati tko su Slovaci u Vojvodini. Ovdje smo već 250 godina, a naši su preci naselili mjesta: Bački Petrovac, Kisač, Gložan, Kulpin, Padinu, Kovačicu, Lug, Erdevik, Staru Pazovu i Ilok u Hrvatskoj. Na izborima '92. je najveći dio nas glasao za vojvodanske stranke (LSV i RDSV) kao i za Milana Panića. To znači da je od 67.000 Slovaka, koliko ih u Vojvodini ima, onaj dio koji pripada glasačkom tijelu svoje povjerenje poklonio vojvodanskim strankama. Zašto?

Ovaj nam režim ukida ono, na što kao ljudi imamo prava. Zatvaraju nam škole (Gimnazija u Pazovi), sve nam češće psuju majku katoličku, slovačku, ustašku... i to stoga što slušamo rock glazbu (pa i hrvatske grupe), pišemo latinicom ili pratimo program HTV. Pa nećemo valjda samo Bastilju gledati? Sve je manje pretplatnika TBC. Od '88. u Vojvodini je diktatura. Podržavamo program LSCG i od srca im želimo uspjeh (propast "Velike Srbije"). Ovo što vam pišem je stav većine mladih Slovaka. U posljednje vrijeme sve je veći strah od služenja roka u "Vojsci Jugoslavije". Uz to bismo poručili časnicima "Uzalud vam trud, svirači" od "Prljavog kazališta". Najkritičnije je Slo-

vacima u Iloku koji je pod okupacijom. Posljednji incident se zbilo 30. svibnja kada su vojnici pucali na moje sunarodnjake zato što su, navodno, slavili Dan državnosti Republike Hrvatske. Srećom, nitko nije poginuo, nitko je ranjenih bilo. Ali, zar ljudi ne smiju

**MATICA SLOVENSÁ
V JUHOSLÁVII**

slaviti? A bila je riječ o scoskoj slavi.

Ovo je dio videnja istine o nama, a naša je poruka kao i vaša: ne dirajte mi ravnice! Ovim putem pozdravljam sve "BBB" kao i "torcidu" sa sjevera Bačke.

Jozef K.

MI SMO SA VAMA

Čitamo "Glas ravnice" koji dobijamo nekim našim kanalima. Sve što kažu DSHV, DZVM i LSV kažu i Hrvati, Mađari, Slovaci i svi oni koji Vojvodinu osjećaju svojom domovinom. Međutim, vremena su takva da mladi Hrvati studiraju u Hrvatskoj, Mađari u Mađarskoj, a Slovaci u Slovačkoj. Bit će bolje, nadajmo se.

Pišite više o sportu, napose o nogometu, jer otkad smo bez "Večernjeg lista", "Vjesnika" i ostalih novina iz Hrvatske, nismo u tijeku sportskih događaja. Jedino nešto možemo saznati preko radija ili programa HTV, ali je to malo u odnosu na ono što smo imali prije rata. Zna se da ljudi sada čitaju "Borbu", no to je jedino što nam je preostalo.

Primate pozdrave iz oporbenog Bačkog Petrovca. I Kertesz je rekao poslije izbora: "Razočaran sam glasanjem Slovaka." Poltron kao da ne zna da je ovo Vojvodina.

Ante, Pavel, Jaroslav i Jan.

"Vojvodina domovina"

KOBO I PILIĆI

Paklena vrućina pripušila čitav kraj. Kiše ni od korova. Kuruzi ma se suši lišće, a ima di već podgara ju. Prava kanikula. Žito nije dobilo kiše u nalivanju zrna, a vamo i "pivac" ga napo. Pa jel i sveti Ilija uveo jem bargo na nas, nikom krive, al dužne na sve strane? Još jedino šverceri žive. O benzin-pumpašima da i ne pripovida m. Dilere, kako moderno zovu ove markaše i forintaše, kažu, oće povacat. Pa di ću ja onda kupit marku, jel forintu brez koje ne mož kupit ni šugavo prase na peci?N

Tio ja jedared u Madžarskoj tankirat za dinare. Ismijali me čerez papira što vridi samo tamo kud i car ide pišće, i da nisam imo maraka još bi i ben bio. Ne bi ja mario za dileroše kad bi mi država tila prodati marke, jel forinte. Al oćeš kera. Banka oće kupit marke i to po njevom kursu, da ne kažem što god brezobraznije. Ni ne triba, kad divaniš o bankovnom kursu već si tušta tog brezobraznog kazo. O tom da će oni prodati marke ne vridi trošit riči. Sve nas stislo, pa još ni ovog bezvridnog dinara nema. Ova državna drmala se žale na ona malo manja drmala. Brigo moja...

Sidim na šamadli pod dudom u ladu i pomalo drimam. Ta ni ladno pivo mi, otac ga njegov, otkako je poskupilo, ne pomaže. Pilići oko mene trčkaraju, i čeprkaju po travi dudove koje vrepći keče. I Bujtar se dovuکو u lad. Dok nije stigo, dvared je kajusnio. Cigurno je stao na jezik, koliko ga je isplezio od dakćenja. Skoro smo obadvojca zaspali, kad vidim ja, ko kroz maglu, Albu. Koraca, al lagano, priko ledine. Uši oklepo priko ramena, i ko jedva da štogod vidi.

- Faljnis. - kaže, i tropne u travu, ko krava posli telenja.
- Kandar sam čuo pile da je dreknulo. - kažem mu lino.

On friško digne šalajdovku s trave i pogleda me ko da je štogod ukro. Pod njim pile koprea nogama, ko da tira biciglu. Siroto pile, samo je kupilo dud iz trave. Uvati ga Albe za krilo, i lagano ga, ko da jaja drži, digne. Pile već obisilo glavu, još pomalo ziva, al više ne bicigluje.

- Joj, ovom je odzvonilo. Samo da me komšinca ne vidi. Ta svima će nam tako doć kraj.

- Baci ga u obor. I tako će ga poist svinji. - kažem mu, pa nastavim di je on stao - Da, doće i nama kraj. Jembargo i od svita i od neba. Dok ono malo žita plate, marka ode do neba.

- Šta? To nije ništa! - utrče Albe, a ja se skoro rasio, a i Bujtar je niki digo glavu, al samo da se bolje namisti pored šamadle.

- Jesil čito u novinima šta kažu za nas koji smo se pisali ko Rvati, el

ce istirat iz rodeni avlija? Mislim da će i oni uvaljat repove.

- E moj komšija, nisi ti nji vidio kako su se drečili i paradirali kroz varoš. Sve sami bradati i s nikim crnim barjakom, a na njemu nacrtana mrcova glava. Ko se tamo zateko, još im je i tapšikovat moro.

- Pa di su bili milicaji?

- Kaki milicaji? Ni od korova. Njima niko ništa ne mož. Oni će vladat svitom. Jel gledaš treći kanal? Onu Miju Vujanović. Kaže da su pritki ovi bradati stariji i od Rimljana i Egipćana. Kad je tako, onda se ni Mojsije nije zvao tako već Momir. Samo mu je ovaj svit što ne znadu razumit šta divane prominio ime.

- Jel to ona plavuša što svakog utarka divani samo zato da ne bi ćutila. Koga si ti našo? Ona ti je ko ona Talijanka Čicolina što se dala u politiku.

I ova se golišava slikala po novinima, a i na televizoru u filmovima. A da znaš da nije bila rdava. Sad se izgleda dala u vračare. Od nje je ludi samo onaj koji joj poviruje to što kaže. Ta, gleda sam je, i smijo se i pcovo je. Ajd, u demokraciji svako mož drobit gluposti do mile volje. Jesil čuo koje će sve nevolje potrevit one zapadnjake koji ne misle ko ona. Ta ni Sodoma nije gore prošla. Po njenom samo što nije potop. Srbija će valjda, ko Nojina lada, otplivat u Grčku i brat tamo masli-

novo granje. Čuo si cigurno i za antikrista. Samo ne znam ko će mu bit baćo i nana. Ne znam jesul se već vinčali, i u kojoj crkvi su bili navišćeni?

- Samo se zjali. Vidićeš ti šta će tu još bit!

Smiri se, Albe. Sve je u Božijim rukama. Sveto pismo kaže da ni mala, ni velika tica ne mož letit brez Božijeg odobrenja. Idem ja rad ladnog piva, pa da divanimo o vršidbi. Mani politiku. Nama ni tako nikad nije pomogla.

bać Stipan

Nike čudne tičurine

Madžari? Proćemo ko ovo komšincino pile. Samo su nam još radikali falili na ovu sušu i skupu marku. Kaže njev glavaš, soko, ko kobo, da, ako Slobo, koji cigurno ima madžarske krvi, ne smi višat Madžare - njegovi oće! Kaže, sve one koji nisu rojalni triba očistit iz varoši i oko nje. Iz varoši još ajd, al ko će im radit zemlju? I još po tako jeptinoj cini žito pridavat!

- Stani Albe. Jesil možda dobio sunčanicu? Kažeš da će tebe i mene te ti-

S P O R T

Pored smrti Dražena Petrovića, i nesudjelovanje Tonija Kukoča na Mediteranskim igrama u Francuskoj i Europskom prvenstvu u Njemačkoj veže se za "slab uspjeh" košarkaške reprezentacije Hrvatske. Naime, osvojili su "samo" srebrnu i brončanu kolajnu, a u oba slučaja, i pod optimalnim uvjetima, računali su na zlato. U ovom broju donosimo izvadke iz intervjua kojega je Toni Kukoč, novi član "Chicago Bullsa", dao zagrebačkom "Globusu"

"BULLSI" POJAČANI

- Igranje u NBA ligi zahtijeva potpuno drugačiju fizičku spremu, nego li europske lige. To će za Vas, vjerojatno, biti veliki problem jer Vaša mišićna masa nije dovoljna za ravnopravnu igru u NBA. Iste probleme imao je i Dražen Petrović kome je trebalo godinu dana da se prilagodi američkim uvjetima.

- To je točno. Sad sam doista fizički preslab za NBA. Zbog toga već sredinom srpnja odlazim u Ameriku gdje ću raditi četiri mjeseca kako bih se pripremio za prvu utakmicu koja se igra 4. studenoga. Vjerujem da ću u tih nekoliko mjeseci popraviti fizičku stabilnost. Mislim da od mene nitko ne očekuje da u prvoj sezoni imam 25 koševa po utakmici, 10 asistencija i 10 skokova. No, mislim da ću moći pokušati da pokažem dobru igru, a siguran sam da ću za godinu dana biti spreman pružiti svoj maksimum.

- Strahujete li ući u momčad divova, poput Michaela Jordana, i Scottia Pippena?

- Moram priznati da se kao igrač koji nešto znači u Europi osjećam malo nelažno zbog odlaska u NBA ligu među igrače koje sam do sada gledao na videu, poput filmskih zvijezda. Moram reći da mi

nije baš svejedno. Susret sa Michaelom Jordanom i razgovor sa njim o običnim stvarima, kao što su operacija krajnika ili rat na našim prostorima ili kada vas on upozna sa svojim ocem, što mi se dogodilo prilikom posljednjeg posjeta Chicagu, nezaboravni su trenuci. Michael Jordana i njegovog oca sreo sam u upravi kluba, razgovarali smo poput starih prijatelja. Mislim da ću biti dobro primljen, jer me tamo nitko ne doživljava kao prijatelju, nego kao veliko pojačanje cijeloj momčadi.

- Jesu li Vas "Bullsi" privukli još nekim pogodnostima, na primjer, kućom, automobilom ili osiguranim sponzorima?

- Kuće i automobili u Americi se ne dobijaju kao u Europi. U "Bennetonu" sam dobio kuću, a u Americi dobijam samo novac i sam sve kupujem. Da bi mi pomogli na početku, klub će naći stan za mene i moju obitelj. U njemu ćemo biti dok ne kupimo kuću i ne uredimo je po našem ukusu. Sponzore nemam, oni dolaze sami, privučeni dobrom igrom.

- Zbog čega ste izostali sa prvenstva Starog kontinenta?

- Dan pred polazak bio sam u Zagrebu na pregledu kod naših liječnika i sigurno je da još mjesec dana ne mogu igrati. Nakon operacije krajnika mora se izbjegavati svaki napor kako se ni najmanja upala ne bi prenijela na neki drugi dio tijela. Uz to, nakon operacije fizički nisam bio spreman. Izgubio sam osam kilograma, nisam u formi, rane mi još nisu zarasle, a siguran sam da reprezentacija Hrvatske i bez mene može osvojiti zlatnu medalju. O problemu s nogom već sam govorio.

- Kako komentirate prijelaz Mirka Novosela, koji Vam je uoči EP poručio da se morate pridružiti reprezentaciji, jer ćete inače biti izbačeni iz nacionalne selekcije?

- Malo me je iznenadila takva izjava jer sam u to vrijeme bio u bolnici, na operaciji krajnika. On je tada bio u vrlo teškoj situaciji i vjerojatno to ne bi rekao u drugim okolnostima. Razgovarali smo, i sada je sve u najboljem redu. Strašno mi je žalost što nisam igrao na ovom Europskom prvenstvu, ali bit će još utakmica na kojima ću trebati hrvatskoj reprezentaciji. ●

Monika Széles nastavlja rehabilitaciju

REKET JOŠ MORA DA ČEKA

Steffi Graf imaće priliku da se još jedno vreme uglavnom neometana šepuri na vrhu svetskog tenisa. Iz štaba Monike Széles saopšteno je juče da se naša šampionka neće pojaviti 26. jula na turniru u Strattonu (Vermont) za koji je bila prijavljena - veliko je pitanje hoće li učestvovati i na Otvorenom prvenstvu SAD, koje počinje 30. avgusta.

Briljantnu karijeru najbolje svetske teniserke zaustavio je jedan nemački manijak 30. aprila na turniru u Hamburgu (privremeno, nadajmo se) ubodom nožem u leđa. Széleseva je potom prebačena u najpoznatiji američki sportsko-medicinski centar "Steadman Hawkins" u Veileu (država Kolorado), gde se i dalje nalazi na rehabilitaciji zbog ozbiljne povrede nekih nerava, što je onemogućava u normalnom korišćenju leve ruke.

"Želela bih da već sad mogu da igram. Ali, ova rehabilitacija je prilično spor proces i ja još nisam u stanju da udarim loptu, a kamo li da igram tenis." - izjavila je Monika Széles novinarima, povodom jučerašnjeg saopštenja iz njenog štaba kojim se najavljuje njeno produženo odsustvo sa terena.

Prema rečima Széleseve, "sad je sasvim jasno" da 26. jula neće moći da se pojavi u Strattonu, a u sledećih par nedelja lekari će biti načisto hoće li je kroz mesec i po dana biti i među učesnicima njujorškog Otvorenog prvenstva SAD - poslednjeg "grand slem" turnira u 1993. godini. Doktor Robert Steadman, šef ekipe koja u Veileu leči Moniku Széles, izjavio je sledeće povodom povrede i dalje igračke perspektive najbolje teniserke sveta.

"Mi nikad nismo objavili rok za Monikin povratak, niti smo ikad rekli da će ona moći da igra na ovom ili onom turniru. Radi se o veoma ozbiljnoj povredi, sa veoma sporim procesom internom zaraščivanju tkiva. Radi se svakodnevno i prati Monikin progres. Ovde se ne radi o površnoj povredi, jer bitom slučaju, ona odavno već udarala loptu. Monika krajnje savesno sprovodi terapiju koja joj je propisana."

Zbog povrede koju joj je u Hamburgu naneo jedan, kako je saopšteno, umno poremećen navijač Grafove, Monika Széles morala je da otkáže učešće na turnirima Rolland Garossu i Wimbledonu. U njeno odsustvu, Steffi Graf je pobedila na ovim takmičenjima i preuzela joj prvo mesto u svetskoj rang-listi.

(Tekst preuzet iz "Nedeljne Borbe" 11. srpnja)

O T P O Č I N I T E M A L O

"KO TO KAŽE...?"

NEMA BRINEŠ: "Svi vi koji niste Srbi upišite se u Knjigu Srba i upisaćete se u Knjigu života!"

Milja Vujanović, tumač dlanova, horoskopa i nacionalne budućnosti
"Horoskop" TBC III. 22. lipnja 1993.

SERBEN: "85% Nemaca su poreklom Srbi!"

Milja Vujanović, voditelj emisije "Horoskop" na trećem kanalu TBC, 29. lipnja 1993.

BAR*T: "Mi smatramo da je Slobodanu Miloševiću u porodici neko Mađar ili Hrvat. I videćemo da se proveru u SANU, tamo imaju nekakvi testamenti, povelje (ko je kome šta ostavio) da je Slobodan Milošević Mađar."

Siniša Vučinić, predsjednik "Srpskih sokolova" na konferenciji za novinstvo, održanoj u Subotici 25. lipnja 1993.

IGRAČKE: "Naši preci nisu umeli čak ni atomsku bombu da nam ostave!"

Siniša Vučinić, predsjednik "Srpskih sokolova"

ČIKA ZLOBI S LJUBAVLJU! - NJEGOVA DECA

• **Poruka za danas: Traži se Slobo. Nagrade nema, jer je bezvredan.**

ISPRAVKA

U prošlom broju lista na strani 10, u članku "Balkan do severa Bačke", greškom je napisano ime republičkog ministra za prosvjetu Danilo Č. Marković, a trebalo je stajati Danilo Ž. Marković.

Nadamo se da će nas ministar ispričati i razumjeti grešku, kao i vi, cijenjeni čitatelji.

Uredništvo

Šta vidi Vava ?

ČUVAJ OGNJIŠTE SVOJE

Čuvaj ognjište svoje, brate najmilii!

Ne seli se s njega ma te i nužda sili.

Ostaviš li praga i ognjišta dide ti prastara

I odeš li tuđinu sa tvojeg atara:

Tamo kuda dodeš bit' ćeš tuđin kleti

Sve će te mrzili, sve će te prezirali.

Čuvaj grudu svoju i ognjište staro

Jer ti na čuvanje od predaka dano.

Nejdi s' praga svoga i tvojih didova

I dida ti tu počiva i o tebi sniva.

Nego beri miris-cviće i kili mu groba

I za njega moli Boga predragoga,

Gledaj humak pod kojim ti dida olpočiva

Pored njega misto čeka, tebe jošte živa.

Ne seli se s' grude svoje jer ti ona mila

Ta i mrtav samo u njoj naćeš vičnog mira.

"Subotička Danica" - 1925.

Organizacioni odbor "Dužljance" poziva Vas na

NATJECANJE RISARA

koje će se održati 17. srpnja u Šišković selu (na cesti prema Žedniku) i počinje u 6 sati "pletanjem uža". Nakon toga, oko sedam i pol, slijedi "risarski ručak", da bi najvažniji dio programa, natjecanje risara počeo u 9 sati.

Sve vas, koji imate mogućnosti i želju da dođete, srdačno očekujemo.

DOBROTVORNA ZAJEDNICA
Amor vincit

SUBOTICA

ŽIVJETI, ZNAČI POMAGATI DRUGIMA DA ŽIVE

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - Glavni i odgovorni urednik: mr. Ivan Poljaković; Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, Trg Lazara Nešića 1/x; tel./fax.: (024) 51-348; Žiro račun: 66600-671-9027 SDK Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br. 651-85/90. "Glas ravnice" izlazi 15. u mjesecu. Godišnja pretplata je protuvrijednost 10 DEM, za inozemstvo 30 DEM. Cjenik reklamnog prostora: cijela strana 100 DEM ; pojedinačni mali oglasi 2 DEM do 25 riječi, svaka dalja riječ 0.10 DEM. Slog: "Glas ravnice", Subotica. Tisak: "Globus", Subotica.